ISTRSKI TEDNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE KOPRSKEGA OKRAJA

LETO I. - Štev. 14 | KOPER, 2. junja 1950 | Cena 2 din

Odločneje k reševanju vprašanja delovne sile

Pri nas v Istrskem okrožju ni brezposelnosti. Odšla je enkrat za vselej s fašističnimi oblastniki. Z jačanjem ljudske oblasti uspešno završeno obnovo ter nadaljnjem dviganjem gospodarstva v vseh smereh postaja v našem okrožju vprašanje delovne sile vedno bolj pereče. Da bi se položaj v tem pogledu izboljšal, so se začele pri nas na pobudo Ljudske fronte formirati delovne brigade. Ta temeljni način reševanja vprašanja delovne sile bomo v povezavi z izboljšanjem mehanizacije uporabljali tudi v bodoče. To pa vendar ni vse in edini način reševanja že navedeno vprašanje, zlasti še, ko hočemo zajeti tudi vso strokovno delovno silo.

Najprej se vprašamo: ali je nujno, ali je pravično, da dela več stotin ljudi v Trstu, ko v našem okrožju vendarle primanjkuje delovne sile? To seveda ni pravilno in ne pravično! Reakcija se posebno zadnje čase trudi, da bi nam odtegnila potrebno delovno silo. Nekateri naivni ljudje so nasedli reakciji, ki jih je prepričala, da je boljše delati v Trstu kakor pa v našem okrožju. Nekaj je tudi takih, ki delajo v Trstu zgolj iz špekulantskih razlogov. Delo v coni A jim je le krinka za prikrivanje prekupčevanja z denarjem, tihotapstva in črne borze. Eni hodijo torej tjakaj na delo zgolj iz oportunizma, drugi pa zaradi svoje pokvarjenosti in tudi tega, da bi kot plačani agenti reakcije lahko razvijali svoje kriminalno dejavnost na škodo našega ljudstva.

Odkritje orožja fašističnih terористov na ladji V. Pisani govori dovolj zgovorno o tem. Odločno zahtevamo, da se takemu početju napravi konec enkrat za vselej.

Tisti, ki delajo v Trstu, pritegujejo tja tudi svoje sorodnike, naganjajo jih, da zgubljajo po nepotrebnem na blokih cele dneve. Navajajo jih tako na brezdelje, beračenje in udinjanje Tržaški gospodi. Mi stojimo na stališču, da bi smeli potovati v cono A le ljudje, katerih potovanje je nujno potrebno. Taka potovanja se seveda bistveno razlikujejo od zaposlenosti v Trstu, črne borze in drugih kriminalnih dejavnosti. Kdor noče delati doma, ta naj se pač izseli. Vsakdo mora vedeti, da je nemogoče sedeti na dveh stolih, da ne bo Ljudska oblast v nedogled tolerirala kriminalna dejanja, ki jih organizira reakcija po dobro premišljenem načrtu.

Zadnje čase je imela reakcija v tem pogledu kaj klavrne rezultate, pa čeprav je uživala polno podporo vsega italijanskega kominformizma.

V našem okrožju so začele delovati Komisije za delovno silo, ki so že dale svoje dobre rezultate. Te komisije proučujejo vprašanje delovne sile na licu mesta. Vprašanje boljše razporeditve delovne sile je na prvem mestu. Rešuje se za tem vprašanje načina pridobivanja nove delovne sile. Naše vasi bodo lahko dale na primer zlasti mehanizacijo poljedelstva novo in novo delovno silo.

V pogledu mobilizacije nove delovne sile pa najbolj zaostajajo mesta, kakor Izola in Piran. Tam se še vedno opaža, da postopajo okrog ljudje, ki bi lahko delali, pa nočejo. Delovno ljudstvo v našem okrožju pa takega lenuharstva ne bo trpelo! Kdor ne dela, naj ne je. Od vseh vprašanj, ki smo jih navedli, se nam zdi najbolj pereče vprašanje delovne sile, ki je zaposlena v Trstu. Tu je treba enkrat za vselej napraviti konec s pretirano dobrosrčnostjo in odpraviti sedanje stanje.

Govor maršala Tita v Prokoplju

Naša moč je v tem, ker se vsi državljani zavedajo

da smo na pravilni poti - Branili bomo našo domovino proti vsakemu napadalcu

BEGRAD — Predvčerajšnjem je maršal Tito govoril pred 30.000 glavo množico v Prokuplju, kjer se je ustavil med svojim potovajem po Srbiji. V svojem govoru je dejal: »Danes smo mi edina nevtralna in neodvisna država, ki nima nobenih obvez niti do vzhoda niti do zapada. Na zapadu poznajo silo našega naroda, zato so prenehali pritiskati na nas. Na vzhodu pa vodijo proti nam vedno brutalnejšo gonjo, čeprav jim ni ta gonja dala po dveh letih še nobenega uspeha. Nato je maršal Tito omenil prizadevanje kominformistične kampanje, ki skušajo prikazati Jugoslavijo kot fašistično državo, ki je prešla v imperialistični tabor. Toda vsaka prizadevanja doživijo poraz, je poudaril maršal Tito in nadasila, niti kraljiček Peter z zunanjo pomočjo, niti kdorkoli drugi in s katerim kolim zaveznikom ne bodo uspeli vzpostaviti v naši državi retakem slučaju bi mi morali opustiti izvršitev nekaterih objektov predljeval: »Nobena laž ne bo mogla postati resnica, nobena provokacija ne bo mogla diskreditirati Marxove in Leninove zastave, ki jo mi ponosno nosimo, pod katero se borimo že vse življenje in za katero bomo tudi dali življenje!« Nato je govoril o prizadevanjih sovražnikov, da bi vzpostavili nov režim v Jugoslaviji in izjavil: »Nobena žim izkoriščanja človeka po človeku.«

Nato je maršal Tito nadaljeval: »Prepričan sem, da boste branili našo zemljo, našo socialistično Jugoslavijo. Nato je maršal Tito bodril vse navzoče, naj se ne ustrašijo pred nobeno grožnjo, iz katerekoli smeri, in je izjavil, da bodo Jugoslovani branili svojo domovino pred vsakomur, ki bi se jo drznil napasti. Naša sila je v tem, da se vsi naši državljani zavedajo, da smo na pravilni poti, na poti socializma, da gradimo novo socialistični družbo. Ob koncu svojega govora je maršal Tito omenil, kako prodira resnica o Jugoslaviji v vsem svetu in kako si Jugoslavija pridobiva vedno večje število prijateljev. Mi se ne poslužujemo fraz: teljev. Mi se ne poslužujemo fraz; vsem pravimo: če kdo zatrjuje, da smo fašisti, naj pride k nam in se bo prepričal, da smo socialisti.

Še ena delovna zmaga našega ljudstva

Mi smo potrdili vsako stvar vedno z dejstvi. Tudi, da ljubimo maršala Tita in vse tisto, kar smo si pridobili in priborili v krvavi narodno-osvobodilni borbi, smo potrdili z delom. Vsakdo naj ve, da mi delamo, da gradimo vsepovsod kamorkoli se ozreš. Titov rojstni dan smo slavili z večkratnim prostovoljnim delom od 1. do 25 maja. Prebivalstvo okraja Koper je v tem 25 dnevnem tekmovanju napravilo 44.887 prostovoljnih delovnih ur v vrednosti 893,760 din. S tem je naše ljudstvo dokazalo, da nočemo več onega, kar nam bi hotel vsiliti De Gasperi.

ZASEDANJE DOSEDANJECA IN NOVEGA Istrskega okrožnega ljudskega odbora

V nedeljo, 4. junija t. l. se bo sestal ob 8. uri v gledaliču v Kopru na svoje X. redno zasedanje Istrski okrožni ljudski odbor, ki je bil izvoljen v letu 1947 in na podlagi svojega odloka z dne 14. 11. 1948 začasno razširjen tako, da sta postala njegov sestavni del okrajna ljudska odbora v Kopru in v Bujah. Na tem zasedanju bo predvsem podal dosedanji izvršilni odbor IOLO-a poročilo o svojem delu in predlagal odobritev odredb, katere je izdal na podlagi pooblastila, nakar se bo Istrski okrožni ljudski odbor razpustil.

Oba okrajna ljudska odbora v Kopru in v Bujah sta bila namreč 26. 2. 1950 razpuščena in so bile razpisane volitve odbornikov v okrajna ljudska odbora za 16. 4. 1950. Ker je torje mandat dotedanjih odbornikov okrajnih ljudskih odborov potekel, je avtomatično potekel tudi njihov mandat kot članov Istrskega okrožnega ljudskega odbora, zato je potrebno, da se-le razpusti. Ker v smislu odloka o začasni razširitvi Istrskega okrožnega ljudskega odbora sestavljata le tega okrajna ljudska odbora v Kopru in v Bujeh do splošnih volitev v Istrski okrožni ljudski odbor, se sklicujeta oba okrajna ljudska odbora v Kopru in v Bujah za 4. 6. 1950 ob 9. uri v gledališču v Kopru na skupno zasedanje, ker tako tvorita začasno Istrski okrožni ljudski odbor.

Dnevni red tega prvega rednega zasedanja IOLO-a je sledeči:

1. **Otvoritev zasedanja, volitve verifikacijske komisije in overovateljev zapisnika**
2. **Poročilo verifikacijske komisije**
3. **Izvolitev delovnega predsedstva**
4. **Izvolitev izvršilnega odbora Istrskega okrožnega LO-a**
5. **Izvolitev komisij IOLO-a**
6. **Razrešitev in izvolitev sodnikov**
7. **Predlogi novih odlokov**
8. **Upravno-teritorijalna sprememba**
9. **Slučajnosti**

Trmasti grof še vedno vztraja pri svojih iredentičnih zahtevah

Grof Sforza je pred dnevi v italijanskem senatu znova postavil v ospredje vprašanje Trsta. Dejal je, da želi Italija doseči z Jugoslavijo sporazum na osnovi tristranske izjave iz marca 1948, na podlagi katere bi prišlo STO pod italijansko suverenost. Grof Sforza je načel vprašanje Trsta znova s svojimi irendentističnimi zahtevami, kljub temu, da je Jugoslavija ob raznih prilikah v poslednjem času jasno povedala, kako je edino mogoče priti do rešitve, ki bi bila pravična za obe sosedni državi.

Sforzov govor v italijanskem senatu, kakor govor v Milanu, samo zaostrujeta srdito kampanjo italijanskega tiska proti Jugoslaviji. Izjave grofa Sforza v zvezi s cono B predstavljajo poostreni poudarek najbolj fanatični iredentistični propagandi. S patetičnimi frazami je Sforza odkril svoje namene in sicer: priključitev cone B k Italiji in odcepitev ostalega narodnega ozemlja od Jugoslavije.

Vprašamo se, kdaj bodo odgovorni italijanski krogi pri reševanju vprašanja STO-ja opustili pogoje, ki jih je postavljala fašistična Italija glede meja z Jugoslavijo in opustili staro imperialistično politiko, ki je že doživela poraz v zadnji vojni ter se oprijeli stvarne politike mirnega sodelovanja.

PRIPRAVIMO SE ZA «TEDEN MATEREIN OTROKA»

Za srečo in zdravlje naših najmlajših

Od 4. do 12. junija bo v našem okrožju »Teden matere in otroka«. Okrajni pripravljalni odbor je v ta namen že izdelal naslednji plan:

ENOTNI SINDIKATI bodo organizirali predavanja po podjetjih Ampelea, Arrigoni, Delanglade, Jaksetič, Marzari, PTT in Stil, da se žene seznanijo z zakonom za socialno zavarovanje.

Sindikalne podružnice raznih podjetij bodo izdelale več različnih igrač za otroke. V ostalih kolektivih bo organizirano prostovoljno delo, katerega dobiček bo šel za Teden matere in otroka.

PROSVETNI ODSEK bo organiziral dan taborenja. Predvideno bo v Valdoltri, Strunjanu in Salvorah in sicer dne 8. junija. Ob zaključku tedna se bodo vršile kulturne prireditve pionirjev s sodelovanjem prosvetnih društev. Najboljši učenci bodo v tem tednu obdarovani z mladinskimi listi. Odsek bo nudil pomoč pri pripravah za počitniške kolonije. V tednu matere in otroka bo v okraju 30 italijanskih in slovenskih predavanj. Skupno z Ljudsko tehniko bo prirejena v Kopru fotografska razstava.

SOCIALNO SKRBSTVO IN ZDRAVSTVO bo organiziralo zdravniški pregled vseh šolskih otrok, ki bodo šli v počitniške kolonije. Komisijsko bodo obiskali revne družine, zlasti one, ki imajo veliko število otrok. Po obisku in ugotovitvi stanja teh družin bo poverjeništvo nudilo primerno pomoč v denarju in blagu. Vršilo se bo cepljenje otrok proti kozam in davici.

ASIZZ bodo organizirali posvetovalne sestanke žena po vsem okraju ter posebne aktive, kateri bodo pomagali terenskim organizacijam pri njihovem delu. Ti aktivi bodo predvsem v pomoč nosečim ženam, porodnicam, dojenčkom, otroškim vrtcem, bolnim materam, šoli, jaslim, bolnicam, pionirskim domovom, zadrugam, pripravam za kolonije, zbiranje igrač, higijeni itd.

Vprašanje doječih mater bo urejeno tako, da bodo zaposlene 4 ure dnevno. Prav tako bo urejeno, da bodo žene prejemale redne dodatke. Polurni odmor bodo imele ob 10. in 15. uri. To bo urejeno ob tednu matere in otroka ter bo veljalo tudi v bodoče.

AGIT-PROP: V tednu matere in otroka bodo predvajali filme, ki bodo vsebinsko odgovarjali temu tednu. Ze teden dni popreje se bodo pričele krasiti izložbe trgovin, katere bodo nadzorno agitirale za pomoč in izvrševanje Tedna matere in otroka. Vsi naši časopisi in radio bodo objavljali članke in poročila o pripravah in izvajanju tega tedna.

V Vanganelu so pokrili zadružni dom

Ljudstvo bližnjih in daljnjih vasi našega okraja je prišlo v nedeljo v Vanganel na proslavo pokritja zadružnega doma. To je bil za Vanganelce velik dogodek. Od 29. avgusta 1948, odkar so položili prvi temeljni kamen sedaj že pokritega zadružnega doma, pa do 24. maja t. l. so Vanganelci in okoliški prebivalci opravili 33.292 delovnih ur. Od teh skupno prostovoljnih 20.820 in plačanih 12.472. Kakor vidimo, je bilo to delo skoraj dve tretjini opravljeno s prostovoljnim delom.

Vanganelci niso opravljali samo prostovoljno delo, temveč so pripravili za to priliko pestri kulturni program, ki so ga izvajali v veliki dvorani novega zadružnega doma. Ko se je razgrnila zavesa, je pozdravil tajnik za gradnjo zadružnega doma tov. Pavel Belič poleg navzočih tudi tov. Branka Babiča, generalnega sekretarja CK KP STO, tov. Franca Štoko, člana CK KP STO, tovariša Kralja Franca-Petka in druge. Nato je tov. Belič na kratko orisal potek gradnje zadruž-

(Nadaljevanje na 2. strani)

V SMARJAH IN POMJANU
bo 20. junija zasvetila električna luč

Na Poljanah se vrstijo zasajeni drogovi drug za drugim. Do Sergaš in Gažona so vidni. Skriti so med drevjem nato se spet pokažejo na dan. Pri križišču bolj proti Gažonu delajo trije mladi fantje, električarji. Postavljajo izolatorje. Drogovi sečejo nive in sadovnjake, češnje so zrele in mladi delavci jih zobljejo. «V nenem dnevu bomo postavili do Gažona», pravi Korenika Silvan. On je prvi delavec pri elektrifikaciji teh vasi. Zelo ga veseli delo in bi se rad izučil za električarja. Njegova tovariša, prvi iz Strunjana, drugi iz Pomjana, sta prišla delat takoj za njm. Strunjančan je bil tistega dne vesel, čeprav ga je tiščalo v trebuhu. Zobije češnje in pravi o delu in pomenu elektrifikacije. «Električna luč je za kmeta življenje», z lučjo pride v vas radioaparat in kmet dojema umetnost in kulturo. Tudi političnо obzorje se mu odpre, je ves navdušen razlagal Strunjančan Lubiana. Korenika pa je hitro dodal: «Če ima kmet električno luč si lahko napelje tudi vodo Vas postane enaka mestu. Življenje postaja za kmeta veselo». Pomjančan pa je bil nekam tih. Bila je pač sobota.

Pri napeljavi električnega voda dela v teh vaseh 11 delavcev-domačinov. Povedali so, da bi oni izvršili delo že do oktobra, ako bi imeli potreben material. Toda težave, s katerimi se borijo, so neverjetne. En del pride iz Jugoslavije, drugi iz Kopra, tretjega pa sami izgotovijo pri kovaču. To pa vzame seveda dosti časa, vendar hočejo elektrificirati Smarje in Pomjan, do 20. junija. Po možnosti pa tudi Sergaše in Gažon. Malo pozneje bo zasvetila luč tud v Pučah in v Koštaboni. Tam bodo še dvajset dni delali transformatorsko postajo, na Križišču pa so jo že zgradili. Tudi ljudstvo pomaga pri elektrifikaciji, največ pri kopanju jam in postavljanju drogov.

Vodja gradilišča tov. Memon Dušan pa je postal zelo priljubljen med ljudmi. Poznajo ga kot dobrega in poštenega delavca. V Pomjanu tudi pozno zvečer dela po hišah napeljavo. Od 11 delavcev je 9 Pomjančanov. Vsi so se sproti priučili dela.

Ljudstvo pa je zelo navdušeno, ker bo dobilo luč. Prejšnji režimi so to leta in leta obljubljali a naredili niso. Zdaj ni več samo obljub, ampak so dejanja. Ko bo zasvetila v teh vaseh električna luč, bodo tudi električarji in delavci zadovoljni, da ustvarjajo naešmu kmetu življenje, kakaršnega prej ni imel.

Tudi v Kopru bomo zgradili stanovajske bloke

V mestih se življenje razvija bolj kot kdaj poprej, zaradi česar postaja stanovanjsko vprašanje vedno bolj pereče. Kadar bodo delavci imeli stanovanja, se bo tudi število izostankov dela zmanjšalo. Zato je naša Ljudska oblast poskrbela, da se zgradijo nova stanovanja. Tri stanovanjske bloke že zidajo in sicer za 18 stanovanj. Stroški gradnje bodo znašali 6,000.000 din. Na Titov rojstni dan je bil položen prvi kamen in sedaj delo nadaljujejo. Gradlišče je preobloženo z materialom, toda delavcev začasno še ni dovolj, ker je zelo občutno pomanjkanje delovne sile. Trije dobri zidarji in štirje začetniki delajo pod vodstvom tov. Lukanca Poldeta. Bloki bodo dvonadstropni s podstrešjem, kjer bodo samska stanovanja. Vsako stanovanje bo imelo dve spalni sobi, kuhinjo, dnevno sobo (tinel), moderno urejeno kopalnico in prtiklino (teraso). Tudi operam bo vsa nova. Vprašanje materiala je ugodno rešeno. Načrt predvideva da bodo stanovanja dograjena v tem letu, saj je del enoletnega plana, tudi gradnja stanovanj.

Naše ljudstvo gleda na te gradnje, kot na svojo pridobitev, kajti nova stanovanja bodo tako urejena, da bodo povsem odgovarjala potrebam socialističnega človeka.

Prostor, kjer gradijo te hiše, je najlepši v Kopru. Na Belvederju med lipami in kostanji bodo imeli delavci svoja stanovanja. Tam kjer planirajo teren bo šla tudi mala ulica sredi blokov. Vse okoli pa so vrtovi, ki so bili do sedaj ograjeni, da jih človek sploh ni uzrl. Vila Vianela, ki sama sameva na tem lepem koprskem obronku, bo dobila družbo, nove delavske stanovanjske bloke.

17.300 prostovoljnih ur je napravila naša mladina

V okviru dvajsetdnevnega tekmovanja na čast Titovega rojstnega dne je mladina našega okraja opravila na raznih gradbenih objektih 17.366 prostovoljnih delovnih ur.

Pri štafeti pa je sodelovalo nad 2.000 mladincev in mladink. Iz vasi koprskega okraja so mladinski aktivi poslali 32 pozdravnih pisem s čestitkami maršalu Titu.

Kdaj bomo končali z enostranskim razdelevanjem industrijskih izdelkov

Borba za izvedbo enoletnega plana zahteva od našega delovnega ljudstva veliko naporov. Delovno ljudstvo v Istrskem okrožju gradi socializem, gradi ga zavestno, ker ve, da je samo s konkretnim delom zajamčena boljša bodočnost. Zavedajoč se teh naporov, skrbi ljudska oblast, da bo dala našemu delovnemu človeku za njegovo vsakdanje življenje največ, kar more. Pri tem ne gleda samo na kvantiteto, ki je iz leta v leto večja, ampak tudi na kvaliteto blaga. Industrijski izdelki, v glavnem tekstil, katerega razdeljujejo povečini mestna trgovska podjetja na zato določene točke, pa se v nekaterih podjetjih v nezadovoljstvo večine ljudi razdeljuje na dva načina:

1. Kar je boljšega blaga in v manjših razpoložljivih količinah najprej zase, za svoje sorodnike in prijatelje, potem pa če kaj ostane, ostalim. Drugim pa ne glede na potrebno količino točk ali denarja tudi brez tega in sicer na račun tistih točk, katere bi imeli še dobiti nekateri trgovski pomočniki pri drugem razdeljevanju nakaznic za industrijske izdelke.

Vprašamo se, kdaj bodo ti gospodje iz mestnih in drugih trgovskih podjetij končali s takšnim razdeljevanjem blaga? Ali bodo odgovorni organi mestnega ljudskega odbora pobstrili kontrolo pri razdeljevanju blaga.

S takšnim enostranskim početjem je treba enkrat za vselej končati. Čas je, da se zbudijo ljudske inšpekcije in ukrenejo vse potrebno, da se enkrat za vselej napravi konec takemu nepravilnemu poslovanju, ki prinašad samo nezadovoljstvo delovnim ljudem.

Zaradi takšnih enostranskih usług bi lahko smatrali v trgovskih podjetjih odgovorne ljudi za načrtne saboterje, ki še danes po toljkih letih Ljudske oblasti v strahu, da bo tukaj še Italija, skušajo zaradi potrebe po zaslužku delati v teh podjetjih, z druge strani pa uslužno postreči raznim avanturističnim propagandistom Lege Nacionale, z upanjem da jim bo na ta način prizanešeno »v slučaju povratka Italije« na to ozemlje. Ta zlata sredina pa ne more služiti delovnemu ljudstvu tako, kot je njena dolžnost, če pa mestni odgovorni funkcionarji ne napravijo konec takemu delovanju zlate sredine, bodo delovni ljudje poskrbeli s svojimi ljudskimi inšpekcijami in kontrolno komisijo, da se razkrinkajo in postavijo pred odgovornost vsi takšni elementi.

Tudi ljudska fronta bo morala dobiti malo širše naloge in polagati malo več pažnje na vzgojo ljudi, posebno pa po mestih, kjer so ljudje, kateri niso prekaljeni v borbi in jim je kljub temu, da so strokovno sposobni, ostala izza časa kapitalističnega režima še buržoazna miselnost, ki jo mora fronta preobraziti in dati skupnosti ljudi, ki ne bodo enostranski, ampak ljudi novega tipa, ki bodo služili delovnemu ljudstvu v celoti, ne pa samo poedinim poznancem v nezadovoljstvo delovnih ljudi.

Delavke tovarne Arrigoni iz Umaga korakajo na čelu v nove zmage

V tekmovanju na čast rojstnega dneva maršala Tita se je med delovnimi kolektivi v bujskem okraju najbolje izkazal kolektiv tovarne ribjih konzerv «Arrigoni» v Umagu. Na proslavi Titovega rojstnega dne je okrajni odbor sindikatov podelil temu kolektivu kot najboljšemu v bujskem okraju prehodno zastavico. Ta delovni kolektiv je namreč prezegel četrtletni plan za tekoče leto za 18 odstotkov. Vse delavke v tej tovarni delajo po normi in so vključene v brigadni sistem dela. Delavci te tovarne so opravili v času tekmovanja skupaj 3.959 ur prostovoljnega dela. Vsi delavci in delavke so člani sindikata in so tudi najboljši na idejno-političnem in organizacijskem polju med vsemi kolektivi bujskega okraja.

Ob tej priložnosti je dobilo enajst delavk iz te tovarne naslov udarnice. Najboljše brigade so dobile denarne nagrade v skupni vrednosti nad 14.000 dinarjev.

Prvi uspehi letošnjega ribolova

Ribiška sezona se je pred kratkim pričela. Barke so odjadrale na široko morje in se vračale polne rib. Seveda so bili ribiči zadovoljni, saj so imeli dober zaslužek.

V Kopru, Izoli in Piranu so nalovili kar 78.684 kg sardel, 196.834 kg sardonov, 6.751 kg skuš (scombri), 8.503 kg snjur (suri) in 5.701 kg raznih drugih rib. Trg je bil skoraj vsak dan založen, zato pa so bile tembolj vesele naše gospodinje. Ostalo pa je še veliko rib za naše tovarne.

Ta mesec kaže, da bo tudi dober ribolov. Ribiči so pripravljeni, barke imajo pripravljene, prav tako ustrezno orodje in mreže. Ribiči iz Bosedrage bodo lovili z novo veliko «sakalevo», kakršnih do sedaj niso še uporabljali.

Ribiške zadruge skrbijo, da bo lov in zaslužek dober, zato pa preskrbujejo ves potrebni material. Na ribolovu in povsod se je pretekli mesec posebno izkazala ribiška zadruga iz Kopra.

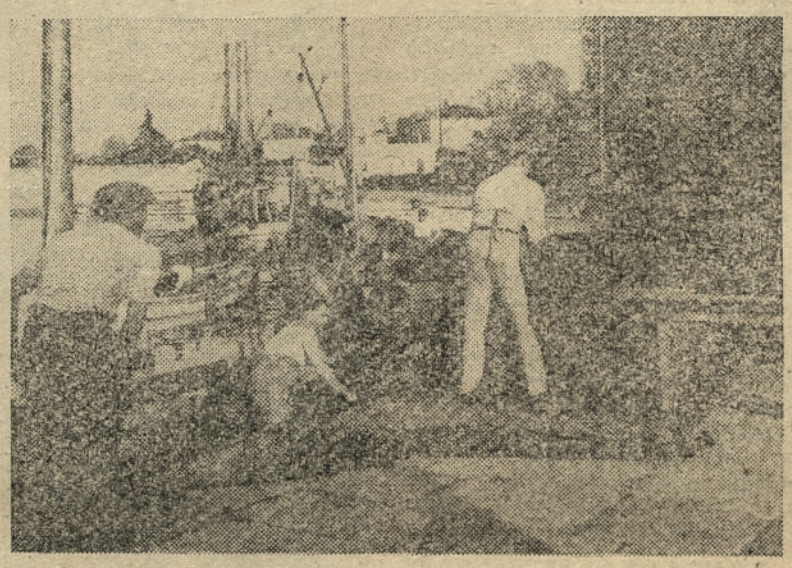

PRIPRAVE ZA RIBOLOV

Iz Sv. Antona

VSI NAM PRIPOROČAJO SULIKOL, A MI GA NIKJER NE DOBIMO

Kaj se godi pri Sv. Antonu že vsakdo ve. Toda pri njih se godi vedno kaj novega in o tem novem bomo pisali.

Do zdaj niso imeli kmečke zadruge, zdaj pa so jo ustanovili in vačani so zelo zadovoljni, da jo imajo. Ni jim treba več voziti sadja v Čežarje ali še dalje. Kar dobro dela, čeprav je mlada. Tudi po tri kamione sadja na dan odpeljejo. Prileten možak, ki je pripeljal češnje, je pravil, da je nekdaj moral ponoči v Trst, da je lahko sadje prodal, če pa ni šlo po sreči, ga je moral vreči tudi v morje. Niti žene, je rekel, da ne bo pustil, da bi hodila v Trst. «Kar v našo zadrugo bomo prodali!» je dejal.

Sulikol, ki ga kmetijski odsek in ne ve se kdo še priporoča kmetom, pri Sv. Antonu ga ni v prodaji. Dejali so, da bodo pri uporabi previdni, ker imajo iz starih časov britke izkušnje s takimi prahi. Poskusili bodo na par latnikih, če gre. Antončani, ni treba take boječnosti, saj so ga v nekaterih krajih že preizkusili in kar dobro se je obnesel. Birokrati, ki razdelujejo sulikol, pa naj hitro poskrbe, da ga bodo tudi Antončani dobili. Saj po vaseh kmetje še nič ne vedo, kaj je sulikol!

Tudi pri plačevanj davkov so se izkazali. Skoraj vsi so že zavedno plačali, čeprav imajo nekatere godrnjače. Pravijo pa, da se pri Čežarjih in Pobegih zelo malo menijo, da bi davek plačali. Ej, Čežarani, kar pohitite!

Iz Babičev

V Babičih nadaljujejo prostovoljno delo vsako nedeljo. Po končanem Titovem tekmovanju Babičani niso vrgli krampov in lopat, temveč so z enakim elanom sklenili nadaljevati delo.

Člani fronte in mladine se v polnem številu udeležujejo vsako nedeljo prostovoljnega dela. Tudi v nedeljo je bilo čez 40 prostovoljcev, ki so napravili 200 prostovoljnih delovnih ur.

Delajo pri gradnji hleva kmečke delovne zadruge. Vsako nedeljo dela od 10—15 zidarjev, prostovoljcev pri gradnji tega hleva. Od teh je tudi dosti Loparcev in Marežganov, ki pomagajo graditi hlev v Babičih.

Iz Marezig

Mladina iz Marezig, na čelu masovnih organizacij aktivno prisostvuje pri udarniškem delu. Lahko rečemo, da ni že več nedelj mladinca ali mladinke v vasi, ki bi zaostajal. V nedeljo 28. maja je 35 mladincev in mladink opravilo 120 ur prostovoljnega dela. Tudi frontovci iz Marezig ne zaostajajo. Istega dne so pri prevozu raznega materiala in drugih del napravili nad 100 ur prostovoljnega dela.

Marežgani bodo v teku tega leta s prostovoljnim delom končali dela pri gradnji zadružnega doma.

Le z delom lahko pokažete vašo predanost «tovariši» skrivaci

Vsakemu v našem okrožju živečemu človeku je prav dobro znano, da je naš gospodarski plan v tem letu tisti cilj, ki zahteva od vsakega poedinca vsestranskih naporov.

Vsakemu je tudi gotovo znano, da pri nas ni brezposelnosti temveč da delovne sile primanjkuje v vseh panogah. Da bi pomanjkanje delovne sile nadomestili, so vse sindikalne podružnice postavile vprašanje prostovoljnega dela. V največje zadovoljstvo nas vseh se prostovoljno delo vrši povsod s prav dobrimi uspehi.

Naš človek, ki je času dozorel, se je popolnoma predrugačil, vsako delo mu gre gladko od rok. Opazil sem skupino industrijskih delavcev, kako so obdelovali vinograde. Od čiščenja do škropljenja trte so ti delavci tako vzorno delali, da so jih kmetje pohvalili. Na drugi strani pa sem opazil, da so delavci z dežele postavljali mostove in sami izračunavali njihovo nosilnost. Zadnje čase se prostovoljno delo vrši bolj organizirano, kot se je prej in zato so tudi uspehi vidni.

Tu pa bi rad vprašal tiste tovariše in tovarišice, ki se prostovolinemu delu izogibljejo — in teh ni malo — ali mislijo, da bo naš gospodarski plan koristil le nekaterim. Ali pa mislijo, da se ga da izvršiti v kavarni, gostilni ali na promenadi. Ako se ti tako imenovani skrivači čutijo zavedne antifašiste, kakor se večkrat tudi sami imenujejo, naj stopijo v vrste tistih poštenih delavcev, ki gradijo s svojim prostovoljnim delom pri nas socialistični sistem in s tem ustvarjajo boljše čase tudi za tiste, ki do danes niso skupnosti še nič pripomogli.

Gotovo pa je, da to stanje ne more več tako naprej, ker zavest naših delovnih ljudi ne dopušča, da bi se kdo na škodo teh redil ali se jim iz skrivališča posmehoval. Dela je dovolj in za vse in kdor se ga izogiblje ali celo sramuje, ga bomo javno razkrinkali pa naj bo to kdorkoli, ne glede na položaj, ki ga danes zavzema.

Geslo vseh je: Vsi in vse za enoletni plan!

Gruden

V Vanganelu so Pokrili zadružni dom

(Nadaljevanje s 1. strani)

nega doma in povedal ovire, na katere so med tem časom naleteli.

Za tem je Vanganelcem navdušeno čestital tov. Branko Babič v imenu CK KP STO za veliko delo, ki so ga opravili. »Se posebno pa vam čestitam kot domačin,« je med ploskanjem nadaljeval tov. Babič, »ker sem svoja mlada leta preživel v tem kraju. Ta zgradba pomeni za vas kulturni, politični in gospodarski napredek. V Trstu in Italiji kričijo, da je pri nas v coni B lakota, da je preganjanje in podobno. Toda mi se ne čudimo, če ti ljudje tako kričijo, ker jih prav dobro poznamo in tudi razumemo. To so tisti, ki se danes trkajo na prsa kot pravoverni superinternacionalisti, ki so se ves čas težke in krvave borbe skrivali pod tem imenom in ki jim je bila borba za izgon okupatorja z naše zemlje postranska, ne pa nujna. Naše ljudstvo pa gre svojo pot in jim s tega stališča lahko povemo: poznamo vas in se zato ne bomo dali več zavajati. Zaman bo vse njihovo kričanje. Naše ljudstvo je odločeno braniti to in ne bo šlo niti koraka nazaj (vzklikanje: Nikdar več!). V tem duhu vam še enkrat čestitam in vam vzklikam: Le tako naprej!«

Po dolgem ploskanju je spregovoril v imenu okrajnega komiteta in izvršilnega odbora tov. Petek, ki je tudi čestital Vanganelcem in še posebej podčrtal, da so lahko ponosni, ker so zgradili zadružni dom in si bodo pozneje zgradili tudi še šolo.

Sledil je kulturni del programa in nato pozno v noč prosta zabava.

Sičoveljski solarji žanjejo prve sadove letošnjega dela

Hiše v sičoveljskih solinah so ponovno oživele. V nje so se spet naselili solarji s svojimi družinami. Primitivne črpalke, ki so jih nedavno spravili v pogon otroci in žene solarjev, že črpajo pripravljeno salamaro (morsko vodo) v posebne male bazene, da bi se v primeru dežja izognili škodljivosti deževnice.

Letošnja pomlad je pri nas nekoliko zakasnela zaradi več dni trajajočega dežja, kar bo zelo vplivalo na proizvodnjo soli. Solarji pravijo: «Dež prinese kmetom dobro letino, a nam pa slabo». Vendar tudi solarji nočejo zaostajati v proizvodnji. V sičoveljskih solinah se že bliščijo kupi soli. Solarji, ki tamkaj stanujejo, delajo od ranega jutra do poznega večera, da bi tako kljub vsem naravnim oviram dosegli vsaj lansko količino proizvodnje soli, ki je znašala 38.000 q. Vsakdanji pridelek soli že spravljajo solarji v začasna skladišča. Tu pa tam po solinah je opaziti med solarji veliko navdušenje. Eni nosijo, drugi nakladajo vreče soli, tako da ni bojazni, da bi delo zaostajalo. Nasprotno! Letos so si postavili geslo: «Čeprav bo za nas slaba letina, proizvodnja soli ne sme trpeti.» Med seboj tekmujejo za količino, kvaliteto in asortiment v proizvodnji. V prvomajskem tekmovanju je bilo proglašenih 7 udarnikov, med njmi tudi štirikratna udarnika Anton Babič in Jakomin Nazarij ter trikratni udarnik Delbelo Peter. Ko so tekmovali v čast Titovega rojstnega dne, so napravili nad dva tisoč ur prostovoljnega dela ter so s tem ne samo izpolnili obvezo, temveč jo za 500 ur celo prekoračili.

Sičoveljski solarji dokazujejo s tako vztrajnim delom vsem sovražnikom delovnega ljudstva, da nočejo več nazaj v tisto dobo, ko so morali garati v prid posameznikom in stradati, da so nekateri lažje razkošno živeli, marveč da hočejo naprej, po poti naprednih svobodoljubnih ljudi, ki z lastnimi silami ustvarjajo sebi in bodočemu pokolenju lepše in srečnejše življenje.

Očesni pregled šolskih otrok

Iz oddelka za zdravstvo pri Okrožnem istrskem odboru, poročajo, da se je pretekli teden končal sistematski očesni pregled vseh šolskih orok v našem okrožju. Ekipa, ki sta jo sestavljala dva zdravnika specialista in dve bolničarki, je na 60 šolah pregledala 5.500 otrok. Ugotovila je, da je zdravstveno stanje otrok dobro, kljub večletnemu izostanku očesnih pregledov na podeželskih šolah. Ekipa je ugotovila samo nekaj primerov trahoma in polikularnega katarja. Tem otrokom bo zdravstveni odsek omogočil zdravljenje v zdravstveni koloniji, kjer jih bo zdravil zdravnik specialist za očesne bolezni. Kolonija bo trajala do ozdravljenja otrok.

Naše ljudstvo ne bo trpelo površnega dela po uradih

Se je med nami takih, ki s svojim delom škodujejo ljudski oblasti ne da bi se pri tem tega zavedali. To je zlasti razvidno v nekaterih naših ljudskih odborih. Zato ni čudno, da se še marskateri kmet na vasi pritožuje o tej ali oni stvari, ki bi bila lahko pravilno urejena, a zaradi malomarnosti, površnosti, skratka birokracije nekaterih uslužbencev KLO je napačno urejeno. Reči moramo tudi, da je to zelo odvisno od izobraženih kadrov, ki nam jih na žalost zaenkrat primanjkuje. Toda kljub temu če bi bili naši uradniki bolj zainteresirani za delo, ki gre za dobrobit skupnosti, bi bili marsikateri problemi drugače rešeni, kakor so bili. Ni to slučaj, da mora človek, ki mora opraviti nek opravek romati, tako po domače rečeno od Poncija do Pilata preden mu nekdo, ki je zato odgovoren, ustreže. Saj je to navada nekaterih če prav vedo, da ni tako prav. Tako tudi lahko navedemo primer iz KLO Sv. Peter. Kmetica Marija Grižon iz Nove vasi je morala zamuditi dva dni, preden je lahko plačala davek. Zaradi površnosti uslužbenca na KLO, ki ji je na položnico popackal, kar je sam hotel in je žigosal, ji položnice niso hoteli sprejeti na pošti. Toda če bi ta uslužbenec KLO Sv. Peter, ki je Mariji dal zamuditi dva dni, preden je izvršil svojo dolžnost ne bil tako površen, bi bila boljša tudi evidenca v poslovanju, ki je zelo slabo. Toda kjer je malomarnost in površnost, je razumljivo, da ne more biti reda. To je tudi razumljivo, da dotični, ki tako dela, hoče tako, samo da bi s svojo malomarnostjo sabotiral novo stvarnost in naše ljudstvo še posebej.

NOBENEMU NI TREBA več služiti

Na Malem Čenturju pri Vanganelu stanuje kmet Peter Babič (Petelin). Tovariša Petelina poznajo vsi v okolici. Pri njem so si kmetje izposojali denar, semena in podobno in potem, ko je imel potrebo po delovni sili, jih je enostavno poklical na delo in tako so mu morali vsi dolžniki odslužiti, kar so si izposodili.

Danes mislim, da je vsem dovolj hoditi na «žrnado» k tov. Petelinu. Tudi ni potrebno več, da bi polovico trude užival Petelin. Najbolj žalostno je za tov. Kozlovič Marcelo, ki nosi pri njih še ono ponižno ime — dekla.

Dovolj smo hlapčevali in služili zato je sramotno, da je tov. Marcela — 18-letno dekle — še ponižna služkinja, med tem ko je pri nas povsod dovolj poštenega in častnega dela, da lahko človek živi.

PROSTOVOLJNO DELO PR I REGULACIJI DRAGONJE

Po sledovih italijanskega iredentizma

Po letu 1848. se pojavlja v Trstu in Istri cela vrsta italijanskih zgodovinarjev, ki so vsi po vrsti šovinistično usmerjeni. Iz tiskarn prihajajo debele knjige. Najmilija snov vseh teh zgodovinarjev je dokazovanje, da sta Trst in Primorska skupaj z Istro italijanska. Med njimi ni nikogar, ki bi posvečal kaj več pozornost slovenskemu prebivalstvu. Vsi ti zgodovinarji predpostavljajo, da se morajo Slovani na tem ozemlju utopiti, da bodo prej ali slej prevzeli italijanski jezik in služili italijanskemu gospodarstvu, kakor se je nekje izrazil na pr. Valussi Pacifico. Če naletijo ti zgodovinarji v starih listinah na slovensko ime, k ga ne morejo zamolčati, izjavljajo takoj, da gre za docela nevažno zadevo. Tako metodo je uporabljal tudi italijanski iredentistični zgodovinar Benussi Bernardo iz Rovinja, ki je bil v letih od 1868—1874. profesor na italijanski gimnaziji v Kopru. Mesto zgodovine narodov na tem ozemlju, prihaja tudi Benussi često na dan s puhlimi jezikoslovnimi razpravami. Iz njegove knjige «Nel medio evo. Pagine di storia istriana» (1897) veje mržnja proti Slovanom. Staroslovanska imena so Benussiju še posebno neprijetna in se jih zaradi tega takoj iznebi. Ko govori o Borisclavus-u (Borislavu) iz Trsta (listina iz 1202.), pravi, da se gre za sužnja, kar dokazuje končnica «scalvus». Benussi seveda pri tem pozablja, da je v starih listinah na tisoče imen s tako končnico, pozablja ugledne osebnosti kakor so Menisclavus (Pula), Pribisclavus (župan iz Barbane) itd. Sužnji naj bi bili potemtakem tudi ljudje, ki so bili v tistih časih na tem ozemlju na zelo odgovornih mestih. Iredentistična fantazija pomeni negacijo vsakega resnega zgodovinskega raziskovanja. Benussi trdi, da so prišli Slovani v Istro šele v XV. ter XVI. stoletju kot pastirji ter koloni. Kandler je bil bolj milosten, ker je trdil, da so se pojavili na tem ozemlju leta 1400. Vse take trditve so seveda smešne. Kaj bodo rekli različni Benussiji, če jim povemo, da navaja kapiteljska listina iz Trsta (1325) prebivalce iz centra mesta (Castello, Mercato, Riborgo, Cavana), ki imajo v ogromni večini slovenska imena? Tako najdemo med ostalimi tudi imena: Kunič, Obedič, Voljec, Gosol, Botec, Letonja, Truta, Zupinja, Babič, Vančola, Robida, Slavatec, Bregonja, Mačka Jurij, Jurče, Volčna, Lisica, Bogatin, Belca, Stefič Simon itd. Neka hiša v Cavani je bila na mestu, ki se je imenovalo Draga riba (domus Pascoli draga riba).

Toda le čemu se italijanski iredentistični zgodovinarji tako zaganjajo v Slovane, ki niso nikdar zatirali italijanski narod? Navesti moramo predvsem, da se je italijanski cunjasti imperalizem v svoji «vzgoji» vselej naslanjal na Macchiavellija ter podobne «prosvetitelje». Ta iredentizem je postal pozneje kot protiljudska miselnost sestavni del fašistične ideologije. Ena izmed značilnih potez italijanskega iredentizma je njegova velika beda, njegova metoda podtikanja ter spletkarenja. Iredentizem ne more prav zaradi tega pravilno oceniti niti italijanske kulture v Istri (obalna mesta), ki je igrala v preteklosti brez dvoma veliko vlogo.

V vednost avtopodjetju «ADRIA»

Ljudje, ki potujejo v Jugoslavijo ponoči z avtobusom na progi Portorož - Divača se upravičeno zgražajo nad početjem sprevodnika tega avtobusa.

Ob prihodu avtobusa se sprevodnik postavi med vrata ter se nekaterim muza in z raznimi znaki ali celo glasno kliče izvoljene v avtobus. One, ki se njemu zdijo manjvredni, kar pusti. Celo matere z otroki, ki bi morale imeti prednost. Zgodi se, da je v avtobusu več mest nezasedenih, a v Kopru ostane še veliko ljudi, ki bi lahko potovali. Med manj «važne» spadajo predvesm delavci, ki so kot strokovnjaki nujno potrebni našemu gospodarstvu, a nimajo tako možnosti, da bi vsaj enkrat na mesec obiskali družino, ker pač nimajo poznastva s tukajšnjimi sprevodniki.

Se nekaj odlikuje tega sprevodnika, namreč to, da psuje ljudi ter jih poriva kot blago. S potniki je zelo grob, nečloveški in neolikan.

Ne bomo govorili, kaj to povzroča med ljudmi, toda želimo in zahtevamo, da avtopodjetje «ADRIA» poskrbi drugačne ljudi za sprevodnike, ker drugače bo ljudstvo samo poskrbelo. Takih ljudi nočemo v našem delu!

Kakšni so bili Slovenci v koprščini pred 100 leti

O teh Slovencih piše koprski škof Naldini v svojem «Krajepisu Koprske škofije» (1700). Med ostalim navaja tudi sledeče zanimivosti, pravi namreč dobesedno «. . . so krepki ter mišičasti, močnih kosti in kažejo, da so vajeni krepiti se v težkem delu z zemljo, v negi živine. Tudi ženske, v svojem delu, ki ni nič lažje od moškega, vodijo vole in vozijo ter na glavah nosijo težka bremena. Ni ga dela, ki bi mu padlegali, ni ga truda, ki bi jih upognil». Naldini pripoveduje nadalje, da imajo Slovenci svoje posebne narodne noše. V svoji knjigi opisuje tudi, kako živijo Slovenci, ki bivajo v Kopru. Poudarja, da se čutijo navezane na cerkev. V sami cerkvi pa pojejo vedno v svojem materinskem jeziku.

ŠOLSTVO

Ali je potrebna pri nas reorganizacija osnovnih šol?

Šolstvo Slovencev in Hrvatov na ozemlju današnjega Istrskega okrožja pred prvo svetovno vojno se ni razvijalo glede na potrebe in število prebivalstva in njihovih teženj po izobrazbi ter ustvaritvi domačih inteligenčnih kadrov. Imperialistična politika Avstroogrske ni dopuščala ali želela soudeležbe naših ljudi v upravi in v vodstvu tega ozemlja. Samo 16 slovenskih in 4 hrvatske nižje organizirane (eno- in dvorazrednice) osnovne šole na vsem ozemlju to najbolj očitno dokazuje. Fašistični oblastniki pa so do kraja onemogočili kulturni razvoj slovenskega in hrvatskega življa. Ukinili so vse šole. Brez šolstva in s tem temeljnih pogojev za kulturni napredek, razvoj, je bilo naše ljudstvo do velike Narodno osvobodilne borbe. Po osvoboditvi je ljudska oblast sistematično pristopila k organiziranju novih šol, zlasti osnovnih. Že septembra 1945. je v okrožju 33 slovenskih ter 18 hrvatskih šol, tem sledijo gimnazije v Kopru, Portorožu in Bujah, a nato druge srednje in strokovne šole.

DVIGNITI MORAMO KULTURNO RAVEN NASEGA LJUDSTVA

Danes imamo v celoti v Istri 33 slovenskih osnovnih šol ter 7 srednjih (strokovnih) šol, 36 hrvatskih osnovnih in 1 nižjo srednjo šolo.

Po petih letih osvoboditve ter dela, uspehov ljudske oblasti na gospodarskem področju in dvigu kulturne ravni istrskega ljudstva današnja organizacijka mreža ter struktura osnovnega šolstva ne odgovarja novim potrebam razvoja naše družbene stvarnosti, ne odgovarja perspektivam političnega in gospodarskega ter kulturnega razvoja. Gospodarski plan zahteva mobilizacijo vseh sil. Ljudska oblast potrebuje izobraženih kadrov v vsej širini. Ali nam jih lahko nudijo eno- in dvorazrednice? Ne! In teh je v koprskem okraju 23, a v bujskem 32. Nujna je reorganizacija strukture osnovnega šolstva ter njene mreže.

VAS NE SME KULTURNO ZAOSTAJATI ZA MESTOM

Prva stopnja k dvigu splošne kulturne ravni je zahteva po uvedbi *osemletne šolske obveznosti za vso šolsko mladino osnovnih šol*, bodisi da obiskujejo šolo v mestu, ali v najbolj oddaljeni vasi. V koprskem okraju obiskuje srednje ter strokovne šole 531 dijakov, vendar je v prvih razredih obeh gimnazij 134 dijakov, kar je komaj 25 % vseh učencev, ki so v šolskem letu 1948-1949 končali 4. razred osnovne šole. Ostalih 75 % otrok ostaja doma ter obiskuje nižje organizirane šole, ki pa nam v nobenem primeru ne morejo nuditi, vzgojiti kadrov, ki so tako potrebni našemu naprednemu gospodarstvu.

To dejstvo nas vodi do ustanavljanja osemletk, to so šole, katerih višji štirje razredi imajo po svojem učnem programu značaj nižje gimnazije. Kje naj ustanavljamo te šole? Vsekakor povsodi tam, kjer so dani krajevni pogoji. Pri nas naj bi bile v Dekanih, Šmarjah, Kortah in Sv. Petru. Vsaka teh osemletk bi imela svoj šolski okoliš, iz katerega bi prihajali učenci, ki so dovršili 4. razred osnovne šole. Tako n. pr. bi osemletka v Dekanih sprejela učence sosednjih šol in to Tinjana, Škofij, Sv. Antona in Čežarjev-Pobegov. Osemletka v Sv. Petru bi obsegala šolski okoliš Koštabone, Krkavč, Padne in Puč; osemletka v Šmarjah, šole v Pomjanu, Gažonu in Manžanu, a osemletka v Kortah šolarje iz Malije in Baredov. Vendar zaradi težkih krajevnih razmer še vedno ostanejo nižje organizirane šole, ki ne bodo mogle pošiljati otrok 4. razreda v osemletko, zaradi tega bo osemletna šolska obveznost vsaj v neki meri premostila preveliko razliko, ki obstaja med njimi in osemletkami ter nižjimi gimnazijami.

NIŽJA GIMNAZIJA MORA POSTATI OBVEZNA ŠOLA

Osemletke moramo ustanoviti zato, da zagotovimo naši mladini nižjo srednješolsko izobrazbo ter omogočimo prehod v višje razrede gimnazije in na strokovne šole (učiteljišče, tehnikume). V tem bo izražen demokratski značaj našega šolstva. Z organiziranjem osemletk v Istrskem okrožju bo v resnici imela skoraj vsa naša mladina možnost obvezne srednješolske izobrazbe. Uresničenje, izvedba tega načrta pomeni dvig splošne ljudske izobrazbe, pridobitev strokovnega in inteligenčnega kadra, s katerim bomo gradili naše napredno gospodarstvo.

Nižja gimnazija ne sme biti več kot v pogojih kapitalistične družbe izbirna šola, temveč mora postati obvezna šola. To nalogo bodo izven mest vršile osemletke, ki morajo biti organizacijsko, vsebinsko, ideološko-didaktično in pravno popolnoma enakopravne, enakovredne z nižjimi gimnazijami. Stremeti moramo za tem, da se bosta oba tipa šol med seboj spopolnjevala.

S tem, ko odpiramo osemletke v označenih štirih krajih, ni rečeno, da se ne morejo vpisovati učenci v koprsko ali portorožko gimnazijo, vendar naloga šolskih oblasti in drugih činiteljev bo, da bodo vsi učenci označenih okolišev, ki se ne bi vpisali v gimnazijo, obvezno obiskovali osemletko.

Z dobro izvedeno organizacijo osemletk, dobrim učiteljskim kadrom ter pravilnim razumevanjem in podporo s strani ljudstva, bodo osemletke vršile veliko nalogo v borbi za odpravo razlik v izobrazbi, ki so sedaj preobčutne ter s tem krepko podprli graditev naše nove družbene stvarnosti, ki stremi za zboljšanjem gmotnih in kulturnih pogojev našega človeka.

M. S.

IZ SOCIALISTIČNE JUGOSLAVIJE

Protestna nota proti preganjanju jugoslovanskih državljanov v ČSR

Jugoslovansko veleposlaništvo v Pragi je predalo češkoslovaškemu ministrstvu za zunanje zadeve protestno noto zaradi aretacije jugoslovanskega državljana Zvonimira Tomiča, ki ga imajo češkoslovaške oblasti zaprtega že šest mesecev, ne da bi uvedli proti njemu kak sodnijski postopek. Jugoslovansko veleposlaništvo zahteva pojasnila o aretaciji tega jugosl. državljana in poročilo o njegovem zdravstvenem stanju. Zahteva tudi, da se omogoči priti v stik z jetnikom.

Jugoslovanska nota omenja nato protest, ki ga je vložla jugoslovanska vlada že pri aretaciji omenjenega Tomiča in sledečo češkoslovaško noto, da je bil Tomič aretiran zaradi prekršitve prehranbenih predpisov. Jugoslovanska nota pravi dalje, da je mogoče ugotovti Tomičevo nedolžnost že iz tega, da češkoslovaške oblasti niso dale nobenega obvestila o kakšni zakoniti aretaciji in da niso uvedle proti Tomiču š prav nikakega sodnijskega postopka. «Gre torej — je rečeno v zaključku note — za sistematično preganjanje jugoslovanskih državljanov in funkciinarjev jugoslovanskih predstavništev na Češkoslovaškem.

Skrb za tehnično izpopolnjevanje našega kmetijstva

Na kongresu jugoslovanskih inženirjev in tehnikov, na katerem so največ obravnavali vprašanje mehanizacije kmetijstva, so dali številne predloge za proizvodnjo kmetijskih strojev in za izboljšanje tovrstnih strojev, ki jih že izdelujejo v državi. Kongres je bil v Novem Sadu, glavnem mestu avtonomne pokrajine Vojvodine. Med drugim so tudi poudarili, da so številni jugoslovanski gospodarski izvedenci že izdelali mnogo načrtov za nove stroje, posebno za traktorje, ki so jih morali pred vojno uvažati v državo. Na zasedanju so tudi sprejeli resolucijo, v kateri priporočajo, da bi uprava državnega gospodarstva organizirala na področju načrtov mehanizacije kmetijstva razne konkurze. Prav tako so tudi predlagali, da bi poslali nekaj jugoslovanskih tehnikov v inozemstvo, da bi se specializirali. Nato so iznesli predlog, da bi zaprosili za tehnično pomoč pri Organizaciji združenih narodov in pri njenih posebnih organizmih za nadaljnjo izboljšanje mehanizacije jugoslovanskega kmetijstva, ki je sedaj v precejšnji zaostalosti v primeru z drugimi panogami državnega gospodarstva. Končno so predlagali, da bi dodelili večje število štipednij študentom za specializacijo v kmetijski mehanizaciji.

V Makedoniji so odkrili nova ležišča kromove rude

Med raziskovanji v kromovih rudnikih v Raduzi v Makedoniji so odkrili bogata ležišča kromove rude. Ta ležišča so približno 200 m pod zemeljsko površino in bodo iz njih pridobivali izvrstno kromovo rudo. Z izkoriščanjem teh novih ležišč bo rudnik v Raduzi uvrščen na tretje mesto teh rudnikov na svetu. Najbogatejša sta namreč v Afriki in v Novi Kaledoniji.

Tekmovanje za večjo obremenitev vlakov

Jugoslovanski železničarji so si postavili nalogo, da v štirih letih naredijo petletni transportni plan. Zato so se pred vsem v zadnjem času vrgli na delo. Največjo zmago je pri tem dosegel strojevodja Voje in kurjač Šinkovec. Ta dva sta 11. maja odpeljala iz Zaloga doslej najtežji vlak sestavljen iz 253 vagonov s 6.251 tonami bremena. Vlak je bil dolg več kot dva in pol km. Vsekako doslej najtežji in najdaljši tovorni vlak v Jugoslaviji, in najbrže tudi na svetu.

NOVI KMETIJSKI STROJI

Dve novi tovarni električnega materiala na Hrvatskem

V novo izgrajeni tovarni «Elektron» se je začela proizvodnja električnih urejevalcev in predmetov za široko potrošnjo. Do sedaj so napravili 1.500 električnih kuhalnikov a skoro bo tovarna proizvajala take kuhalnike na dve peči in električne kotle v katerih bo imela voda stalno temperaturo 60 stopinj. Napravili so že prve avtomatske usejevalce s katerimi bomo zamenjali porcelanske varovalke. Njihova vrednost je v tem, da ne pregori kakor porcelanska varovalka.

V Zagrebu gradijo tudi tovarno «Elektro-trakcija» v kateri bodo že letos napravili naš prvi električni avtomobil. V začetku bodo zgradili še dva prototipa električnega avtomobila za mestni in zunanji promet. Nosilnost avtomobila bo 1.500 kg. Imel bo stroj na akumulatorski pogon z istočasnim razvijanjem elektrike s pomočjo dinama. Dosegel bo do 60 km z enkratnim napolnjenjem.

Nagel gospodarski razvoj Makedonije

V Ljudski republiki Makedoniji so zgradili po vojni nad 20 industrijskih objektov več, kakor je bilo zgrajenih prej v 20 letih v stari Jugoslaviji. Tako ima tekstilna industrija sedaj 512 odst. večjo zmogljivost kakor leta 1949. Za razvoj te industrije so jugoslovanske oblasti vložile v zadnjih treh letih nad 74.000.000 din, letos pa znašajo investicije celo 420.000.000 din.

Za rojstni dan maršala Tita so v Titovem Velesu začeli obratovati prvi oddelki velikega industrijskega kombinata za izdelavo čiste svile.

Veliko zanimanje za Zagrebški velesejem

Kakor je znano daleč po svetu, je Zagreb posebno znan po svojstvenih velesejmih. Da je ta trditev resnična, se je pokazalo na lanskoletnem velesejmu v Zagrebu. Tudi letos se je Ljudska vlada odločila, da bo v Zagrebu otvorila velesejem, ki bo trajal po dosedanjih podatkih od 23. septembra pa do 8. oktobra.

Lanskoletni veseljem je imel v glavnem propagandni značaj, medtem ko bo letošnji posvečen predvsem boljšim trgovinskim odnosom med Jugoslavijo in drugimi državami. Mnoge države kažejo letos zelo veliko zanimanje za jugoslovanski velesejem. Posebno Italija, ki je imela lani okrog 1000 kvad. m razstavnega prostora, letos pa je zaprosila, če bi mogla dobiti 4000 in še več. Kot Italija, tako hočejo tudi druge države večje razstavne prostore. Te želje so nagnile velesejmski komite, da bo dal letos inozemskim državam na razpolago 50 odstotkov vsega razstavnega prostora, kar je v primeru z lanskoletnimi 25 odst. kar precej. Avstrija, Švica in ostale države, vse znane po svoji razviti trgovini, se še prav posebno zanimajo za letošnji velesejem in žele prav tako čim več prostora. Ker je Jugoslavija sklenila, da nekatere države na ta velesejem še posebej povabi, bo torej res nujno potrebno, da prepusti precej več prostora na razpolago inozemcem.

S tem pa kaipak ni niti malo rečeno, da bo pri tem trpelo razstavljanje jugoslovanske industrije in splošno vseh jugoslovanskih proizvodov. Jugoslovanska industrija je namreč od lanskega leta že toliko napredovala, da ji ne bo prav nič težko na manjšem razstavnem prostoru pokazati svoje odlike in velike vrednosti. Od tedaj pa do danes proizvaja že toliko novih proizvodov, da jih do sedaj še nikdar ni toliko.

Jasno je tudi, da so dobila pretežno večino razstavnega prostora, ki je namenjen interni razstavi, velika jugoslovanska izvozna podjetja, ki jim bo s tem omogočena učinkovita propaganda. V ostalem pa bo zastopana pretežno težka in lahka industrija. Pa tudi ostale proizvajalne stroke bodo dobile zadosti prostora, da bodo lahko pokazale vsemu svetu svoje delo in razmah.

Vse države, ki pridejo pri letošnjem velesejmu vpoštev so že dobile vse potrebne prospekte. V večini je tudi razstavni prostor že porazdeljen med interesente in povabljence.

Tak velesejem, kot nam že samo ime pove, je torej razstava, na kateri se države spoznajo z izdelki, delom in napredkom svojih sosed, zato je velikega pomena za vse udeležence, kot tudi za neudeležene države. Na takih razstavah se jasno vidi proizvajalnost ter kupna in prodajna moč neke države. Posebno je to važno za mlado demokratično Jugoslavijo, ki bo na ta način ponovno ovrgla vse klevete, ki jih venomer nanovo iznašajo kominformistične države na čelu s Sovjetsko zvezo. Jugoslavija bo tudi to pot ponovno pokazala svoj delovni polet in proizvajalno sposobnost vsega ljudstva.

Tudi mi iz te cone se bomo, kar v največjem številu udeležili te velike manifestacije jugoslovanskih narodov, vsa demokratična ljudstva bodo s svojim sodelovanjem in udeležbo na velesejmu dokazala, da cenijo herojske narode jugoslovanskih republik.

Kratke vesti po Jugoslaviji

SARAJEVO — Svetoivanski pevski zbor Slavko Škamperle je na svoji turneji po Bosni priredil nad vse uspel koncert v zgodovinskem mestu Jajcu.

sindikalnih organizacij.

— O —

BEOGRAD — Norveška in Jugoslavija sta sklenili trgovski sporazum v znesku 900.000 dolarjev. Jugoslavija bo izvažala samo les, rude, boksit, antimon in sadje, uvažala pa bo olje, maščobe za tehnično uporabo in ribje olje.

— O —

LJUBLJANA — Ob koncu tega leta bo samo Slovenija proizvajala toliko električne energije, kolikor jo je pred vojno proizvajala cela stara Jugoslavija.

— O —

OSIJEK — Tovarna vžigalic v Osijeku je te dni izpolnila svoj petletni proizvajalni načrt. Ta tovarna proizvaja zdaj trikrat več, kakor pred vojno.

— O —

BEOGRAD — V nedeljo je val vročine v vsej državi tako narastel, da je toplomer v nekaterih krajih kazal tako visoko vročino, kot še nikoli v maju v zadnjih sto letih.

— O —

BEOGRAD — Na povabilo jugoslovanske zvezne vlade je imel profesor Sorbonske univerze Fouche predavanja o splošni fonetiki. Predaval je na zagrebški univerzi. Ta profesor bo imel več konferenc o splošnem jezikoslovju.

— O —

GORICA — Na Goriškem so poizkusili pridelovati arkide, kar se je zaenkrat zelo obneslo. Do sedaj je Jugoslavija pridelovala take rastline samo v Makedoniji.

— O —

BEOGRAD — Pri pozdravnih štafetah ki so ponesle maršalu Titu pozdrave je v celoti sodelovalo 934.713 oseb, ki so pretekle v celoti progo dolgo 93.077 km.

— O —

OSIJEK — V tovarni kmetijskih strojev v Osjeku dokončujejo dela pri gradnji nekaterih velikih delavnic, v katerih bodo začeli v kratkem proizvajati šest novih tipov kmetijskih strojev, kot motorizirane pluge, sejalnice krompirja in druge stroje.

— O —

BEOGRAD — V Srbiji se udejstvuje pri športnem streljanju nad sedem tisoč ljudi. Samo pri državnih tekmah v športnem streljanju je lani sodelovalo v tej republiki 2.000 strelcev.

V Sloveniji so začeli izdelovati optično steklo

V Sloveniji so pred kratkim zgradili prve stroje za izdelavo optičnega stekla. V ljubljanskem optičnem institutu so zočeli izdelovati leče za očala, za mikroskope in za druge optične instrumente. Vse tovrstne praemente je morala Jugoslavija doslej uvažati.

Razvoj našega pomorstva

V naših lukah smo zgradili 9 km obale in očistili morsko dno ter tako omogočili tudi večjim prekooceanskim ladjam pristanek. V splitski luki so takoj po osvoboditvi dvignili iz morskega dna velik žerjav, nadalje 700 tonski dok, parnika »Kajin« in »Pčela« ter petrolejsko ladjo »Lina Campanelli«. Ekipa »Brodospas« je dvignila iz morskega dna tovorne ladje »Marko«, »Romba«, »Beograd« in »Brindisium«; v tem ko so iz Reške luke dvignili ladji »Lochi« in »Mercurio«. Slednjo je potopilo angloameriško letalstvo avgusta 1944. leta z dvema zadetkoma. Ladja je bila natovorjena z 1200 tonami boksita in je pravkar hotela odplutj iz Reke.

Vse navedene ladje so bile odpeljane v generalno popravilo v naše ladjedelnice.

NAŠE LADJEDELNICE NE ZAOSTAJAJO ZA RUDNIŠTVOM IN INDUSTRIJO

Nekdanji arzenalski delavec, danes maršal Jugoslavije je takoj po osvoboditvi domovine posvetil prav posebno skrb, kar se da hitri izgraditvi našega pomorstva. »Titova ladjedelnica« v Kraljevici, nadalje ladjedelnica »Vicko Krstulović« v Splitu in »Tretji maj« na Reki izdelujejo motorje za vlačilce po 600 konjskih sil, motorna hidravlična krmila, tovorne žerjave, dele za električno opremo ladij in še mnogo drugega. V letu 1949. smo zgradili v domačih ladjedelnicah štiri prekooceanske l a d j e: »Zagreb«, »Skoplje«, »Sarajevo«, »Titograd«. Obnovili smo parnik »Hrvatska« z nosilnostjo 11.000 ton. Zdaj preurejamo motorni ladji »Vojvodina« in »Tretji maj«. Zmogljivost naše ladjedelniške industrije je za 211 % večja kakor je bila leta 1939.

V tujini so za potrebe naše trgovinske mornarice zgradili motorno ladjo »Srbijo« z nosilnostjo 9000 ton, nadalje »Rijeka« s 3912 tonami in tovorno ladjo »Makedonija« z 9000 tonami. Ladja »Makedonija« ima motor 5000 k. s. in plove s 13 in pol milje na uro. Prva pojzkusna vožnja je bila opravljena na progi Rotterdam—Reka. V tujih ladjedelnicah grade za nas še štiri prekooceanske ladje, ki bodo izdelane do konca 1951. leta.

Samo v 1947. letu je dobila Jugoslavija 17 ladij. Nadalje smo kupili prekooceanski »Radnik« in »Partizanka«, potniške ladje »Lošinj«, »Bosna«, »Vis« in »Hrvatska« ter tanker za nafto »Jajce«.

Fonds nas navdaja, da imamo ladje, ki odvažajo naše tovore pod našo zastavo v razna morska pristanišča po svetu. Po resoluciji Informbiroja je omogočila trgovska mornarica naši zunanji trgovini, da je laže poiskala nova tržišča. Danes vzdržuje jugoslovanske ladje redni promet na linijah: Jadran—Bližnji vzhod, Jadran—Turčija, Jadran—Izrael—Ciper, Jadran—Južna in Severna Amerika. V minulem letu je bil plan prevoza izpolnjen s 128,5 odst. nasproti letu 1948., število pripeljanih potnikov je izraženo s 107 odst., število prevoženih milj s 119 odstotki.

NAŠI MORNARJI SO V MINULIH DVEH LETIH PRIHRANILI ČEZ POL MILIJARDE DINARJEV

Prekooceanska ladja je tako rekoč veliko plavajoče podjetje. Ljudje, ki delajo na ladji, se trudijo, da bi svoje letne plane pravočasno izpolnili, da bi na vožnji varčevali z gorivom in oljem. Lani je dnevni tisk poleg poročil o tem, da je to ali ono podjetje izpolnilo svoj letni plan, navajal med drugim, kako sta na primer ladji »Beograd« in »Dubrovnik« izpolnili svoj plan. V dveh minulih letih so delovni kolektivi na ladjah naše trgovske mornarice prihranili nič manj kakor 545 milijonov dinarjev.

Mnogo je zgledov požrtvovalnosti. V februarju 1949. se je na Atlantskem oceanu, 500 pomorskih milj od Azorskih otokov, pokvarila centrifugalna sesalka na ladji »Kozara«. Bila je nevarnost, da se bo ta 9000 tonski parnik vsak trenutek potopil. Po hrabrem zadržanju prvega ladijskega strojnika Anzeima Gradkoviča, pa je bila ladja rešena s posadko in vsem tovorom vred

Posadke naših ladij so pogostoma cele mesece na poti. Z domovino pa so nenehno v zvezi. Vse pomembne dneve praznujejo na naših ladjah prav tako, kakor kjer koli v državi. Volitve v Ljudsko skupščino FLRJ so bile izvedene na vseh naših ladjah. Največja radost, ki jo je težko dopovedati, pa so trenutki ko vzklikne prvi opazovalec na ladji:

»Domovina je na vidiku!«

SEDEM DNI PO SVETU

Dvojna politika KPI in mahinacija Anglo-ameriške reakcije

Te dni je bil v Trstu sestanek prvega okraja OF za člane s prvega, drugega in petega terena. Obravnavali so razna vprašanja. Politično poročilo je podal tovariš Miroslav Ravbar, ki je ugotovil, da angloameriška reakcija umetno ustvarja tako neko nervoznost kot odpor proti Jugoslaviji. Ugotovil pa je tudi, da vodi italijanska Komunistična partija dvojno politiko. V Italiji zahteva priključitev Tržaškega ozemlja Italiji, v Trstu pa govori o potrebi ustanovitve samostojnega Tržaškega ozemlja. Italijanska partija vodi tako politiko zato, da bi si pridobila tiste sloje italijanskega prebivalstva, ki nimajo skrbi za svoj materialni razvoj.

Gospodarsko stanje v Italiji postaja z vsakim dnem težje

Italijanski uvoz je v preteklem letu narastel za 60.4 odst. v primeru z letom 1948, tako da je zaključena italijanska trgovinska bilanca 31. decembra 1949 kazala 391,200.000 dolarjev deficita.

Italijanska kmetijska proizvodnja je še danes, pet let po končani vojni 7 odst., pod predvojno višino. Po drugi strani pa zahtevajo zemljo številni kmetijski delavci, medtem ko se drugi obupani selijo. Kljub temu pa drže proizvajalci žitaric danes 48 krat višje cene kot pred vojno, proizvajalci vina, ki niso pod zaščito vladne politike, pa drže 38 krat višje cene v primeru s predvojnim. Omeniti je treba, da je vino kljub zadnjim ukrepom podvrženo težki davčni obremenitvi.

Javljajo tudi, da je sedanje število brezposelnih en milijon 966 tisoč 234, ne da štejemo delno brezposelne in delavce, ki prejemajo podporo.

Velikanski požar pri iztovarivanju bencina v Palermu

Pri raztovarjanju bencina iz neke ladje je v nekem motorju nastala iskra, ki je zadostovala, da je povzročila velikansko eksplozijo. Eksplozijo je bilo slišati po vsem mestu in nad krajem nesreče se je dvignil ogromen steber dima proti nebu. Plamen se je po podzemeljskih cevovodih naglo razširil in zajel dve cisterni nafte, ki so jih plameni popolnoma uničili kljub vsem naporom gasilcev.

Požar je povzročil veliko škodo. V skladiščih je bilo pol milijona litrov bencina.

Smrtna kazen za izmišljen intervju

Vojaško sodišče v Solunu je izreklo smrtno obsodbo nad vojakom Kostantidinesom, ki je bil obtožen, da je v svojem časopisu »Makedonija«, ki ga je izdajal v Solunu, objavil 26. marca 1947 nekak Stalinov intervju, ki si ga je bil popolnoma izmislil, ki pa ga je objavil kot intervju Stalina nekemu dopisniku ameriške agencije. Objava tega članka je takrat povzročila, da je sovjetski veleposlanik v Atenah admiral Rodijonf odpotoval iz Grčije in da je prišlo do prekinitve diplomatskih odnosov med Grčijo in Sovjetsko zvezo. Med razpravo je Costantidines izjavil, da je objavil ta članek na lastno iniciativo, da bi dosegel novinarski uspeh.

Antifašisti pred sodiščem ker so se uprli 1942 leta Mussoliniju

Italijanske oblasti so začele v Luzzeri proces proti skupini 182 antifašistov, med katerimi je večje število žena, obtoženih zaradi upora proti fašistični oblasti v avgustu 1942. Takrat so ob delavskih demonstracijah vstali vsi uradniki tega malega mesta v južni Italiji in so zasedli sedeže krajevne fašistične organizacije in komande karabinerjev, vse obtožene so leta 1944 izpustili na svobodo, zdaj pa so jih italijanske oblasti ponovno postavile pred sodišče, češ, da so materialno oškodovali državno imovino in da so ropali vojna skladišča.

Vsi narodi sveta želijo mir

Novinarje, ki so se udeležili prve tiskovne konference, ki jo je imel Trygve Lie po svojem potovanju po prestolnicah vzhodne in zapadne Evrope, je posebno presenetila njegova odločnost, kakor tudi njegovo prizadevanje, s katerim je generalni tajnik Organizacije združenih narodov zajamčil, da imajo vsi narodi sveta miroljubne težnje. Videti je, da so težnje javnega mnenja, bolj kot slovesni sprejemi pri raznih vladah, spremenili previdnega funkcionarja Organizacije združenih narodov v »križarja miru«.

Trygve je prepričan, da želijo vsi narodi sveta mir. Naslanjajoč se na te težnje po miru, je Trygve Lie pokazal na svoji tiskovni konferenci, da je odločen nadaljevati misijo, ki si jo je zadal. Ni niti opustil misli, da bi ponovno napravil potovanje po Evropi, če bi se to pokazalo za potrebno, da se napravi konec hladni vojni. Trygve Lie, gotov, da je na pravi poti, bo šel tudi preko vseh obtožb, češ, da igra vlogo Sovjetske zveze in ne bo krenil s svoje poti. Z njim prehaja v mednarodno politiko nekaj novega, kar bodo morale upoštevati glede raznih držav na svetu.

Kriminal v Avstriji posledica povojnih razmer

Od leta 1945. pa do danes so izredna avstrijska sodišča izrekla 43 smrtnih obsodb, od katerih je bilo 30 izvršenih. Redna sodišča pa so izrekla 57 smrtnih obsodb, od katerih je bilo 15 izvršenih. Omeniti je treba da so v Avstriji od leta 1904. do 1910., ko je bil prav tako veljaven zakon o smrtni obsodbi, izrekli samo eno tako obsodbo. Pred kratkim je avstrijski parlament zavrnil na svojem tajnem zasedanju predlog o odpravi smrtne obsodbe.

V Franciji je toča povzročila velikansko škodo

Škodo, ki jo je povzročila toča v raznih predelih Francije, cenijo na več sto milijonov. Posebno je uničila kmetijske pridelke v pokrajini Poully, tako da bo na teh pridelkih izgubljenih nad 900 milijonov frankov. Toča je popolnoma uničila vse žitarice pri Limantonu. V Moseli je prav tako močno oškodovala pridelek, v nekaterih krajih pa je je bilo kar od 10 do 15 cm na debelo. Popolnoma je tudi uničila vse sadje. V pokrajini Indra so nevihte povzročile več milijonov škode, v Girondi v bližini La Reole pa so uničile 60 do 70 odstotkov pridelka.

Demokratična mladina iz vsega sveta bo obiskala Jugoslavijo

Zveza ljudske maldine Jugoslavije je povabila tudi letos številne delegacije inozemskih študentov, naj pridejo na obisk v Jugoslavijo. Poleg delegacije francoskih študentov pričakujejo delegacijo španskih republikanskih in katalonskih študentov, študente iz Vietnama, iz Kitajske in iz Martinicqua. Poleg teh pričakujejo v Jugoslaviji v letošnjem poletju tudi več prostovoljnih brigad švicarskih študentov, ki jih je povabila Zveza jugoslovanskih študentov.

Z ameriškim orožjem po poti Hitlerja in Mussolinija

Kuomintanške čete so pred svojim umikom z otoka Ču-San pobile vse politične ujetnike v vladnih zaporih in deportirale vse osebe, ki so sposobni nositi orožje. Poročajo tudi, da so nacionalisti pred svojim umikom porušili številne spomenike in zlostavljali mnoge ljudi.

Proglas proti uporabi atomskega orožja

Na zasedanju, katerega so se udeležile politične osebnosti raznih struj, namreč od skrajne levice do levice demokrščanske stranke, je najstarejši član italijanskih političnih osebnosti Vitorio Emanuele Orlando, ki ni vpisan v nobeno stranko, prebral vsebino proglasa, ki zahteva prepoved uporabe atomske bombe v slučaju vojne. Proglas izraža med drugim željo, «da bi vse države proglasile popolno prepoved atomskega orožja in zahtevale vse uničenje vseh obstoječih skladišč tega orožja in to z uvedbo skupne kohntrole s strani velesil». Proglas zaključuje, da «bi temu nato sledila soglasna obsodba tiste vlade, ki bi prekršila odredbo o prepovedi atomskega orožja in da bi bila taka vlada odgovorna za zločin proti človeštvu.«

Ho Ci Minhove čete so letos osvobodile 600 kv. km ozemlja

Opazovalci Hanoia poudarjajo važnost Vietminhovih edinic, ki so udeležene pri napadu na ta obmejni predel. Menijo, da so Ho Ci Minhove edinice hotele doseči izreden uspeh, ki naj bi imel namen delno poplačati nedavno zasedbo Phulya s strani francosko-vietnamskih sil. Isti opazovalci menijo, da ima Vietminh namen napasti obrambni pas, ki ga predstavlja trdnjava pri Dong Khe, ki kontrolira cesto v Talung, mesto na kitajsko-vietnamski meji.

Vietminghove čete se pa niso omejile samo na napade proti Dong Kheju. Uradno poročajo, da so preteklo noč vnovič napadle številne francoske pozicije v okolici Kao Banga. Zraven tega poročajo, da je prišlo do številnih spopadov med francosko - vietnamskimi in Vietnimhovimi edinicami v pokrajini Langsona, jugovzhodno Dong Kheja ob Kitajski meji.

Poudarjajo, da so Ho Či Minhove edinice v prvih štirih mesecih tega leta osvobodile nad 600 kv. km ozemlja, na katerem prebiva okoli 20.000 ljudi. Vietnamske čete so v tem času zaplenile velike količine vojnega materiala in zbile tri francoska letala.

TRUMANOVA »demokracija« v praksi

Državna policija je z brutalnimi metodami in solzilnimi bombami razpršila nekaj tisoč oseb, ki so manifestirale pred Town Hall, kjer je »Common Cause Incoporated« organizirala protikomunistično zasedanje. Med govorniki, ki so govorili na tem zasedanju, je treba omeniti tudi bivšega ameriškega komandanta Berlina, generala Luciusa Clay-a.

Zgodovina helikopterja

Ideja helikopterja in njegov nastanek sta tesno povezana z iznajdbo vijaka (Resel) Leonardo da Vinci, veliki umetnik, inženir in iznajditelj, je dal prvo zamisel helikopterja in je prišel tudi dalje od navadnih sanj tedanje dobe. Da Vinci je dal prvi načrt padobrana in prvo zamisel helikopterja.

Prvi si je zamislil nekak horizontalni vijak, ki bi s svojim vrtenjem dvignil zračno polovilo. Ta zračna ladja naj bi se po njegovi zamisli dvignila navpično v zrak in nato letela vodoravno, pristanek pa naj bi bil zopet navpičen. Vsa stvar pa naj bi se premikala s pomočjo sile, ki bi jo proizvajal človek-pilot, ki bi vrtel nekako ročico.

Na teh Leonardovih zapiskih, ki jih danes čuvajo v milanskem muzeju, stoji Leonardov napis, ki nam osvetljuje njegovo zamisel. Tam piše namreč: »Smatram, da bo en sam tak zavrtljaj ponesel ljudi visoko v zrak in jih tam obdržal, nakar jih bo zopet varno pripeljal na zemljo.«

Po daljšem zastoju so se v 18. stoletju bavili z zamislijo Da Vincijevega helikopterja še Pakton leta 1758 ter Landa in Benveni leta 1784. Pred okoli 150 leti pa se je pričel udejstvovati na tem polju še Anglež George Kely, ki je po mnogih poizkusih prišel do načrta za dokaj čuden helikopter. Njegova zamisel je bila, da bi ga poganjal s pomočjo parnega stroja, čigar sila naj bi se prenašala na vijake. Krila tega čudnega stroja naj bi bila sestavljena iz dveh delov: spodnjega in zgornjega, kateri pa naj bi se vrteli okoli vodoravne osi. Kril je bilo precej in so bila razporejena po vseh straneh letala. Mnogi strokovnjaki, ki so pozneje proučili Kely-ev načrt, so izrazili mnenje, da bi leta tudi letel, če bi bil skonstruiran.

Razen Kelyja George-ja pa so se bavili v tem času s problemom helikopterja tudi mnogi drugi strokovnjaki. Nekateri od njih so stavili prav dobre predloge. Najboljši je bil Pemov model. Vijak njegovega helikopterja je bil vertikalen in se je vrtel s pomočjo gumenih natez. Ta aparat se je lahko dvignil v višino do 20 metrov, nato pa se je zelo lahko zopet spuščal na zemljo.

Od tistih časov pa do danes je že zelo velik napredek v projektiranju in izdelavi tovrstnih letal. Španez Smerva se je začel kmalu potem baviti z izdelavo zelo počasi letečih modelov, iz katerih se je kmalu pričel razvijati današnji avtožir. Avtožir je kombinacija helikopterja in navadnega letala. Prvi avtožir je bil zgrajen in je poletel leta 1922.

Danes je helikopter že zelo dovršena oblika letala in je velike važnosti v današnjem prometu. Vsi izgledi kažejo, da se bo njegova uporaba v civilnem letalstvu zelo povečala in prekosila uporabo navadnega letala.

Strogi ukrepi madžarskih oblasti na jugoslovanski meji

BUDIMPEŠTA — Na vsem madžarskem ozemlju so odredili prve omejitve pravici svobodnega kretanja. Na temelju nekega dekreta, ki ga je izdalo notranje ministrstvo, bo s prvim julijem morala imeti vsaka oseba, ki se bo kretala v 15 kilometrskem pasu ob jugoslovanski meji posebno potno dovoljenje, ki ga bo izdala policija.

Kratke vesti

PRAGA — Na kongresu Komunistične Partije Slovaške, je govoril tudi podpredsednik češkoslovaške vlade Siroky, ki je prikazal in kritiziral napake, ki jih je napravilo vodstvo partije. Te napake je pripisal dejstvu, da so nekateri člani vodstva krenili z linije v »nacionalno buržoazijo«.

— O —

MONGKONG — V srditi bitki na morju pri Hongkongu v bližini otoka Lapmesa se je vnela neka topničarska ladja ljudske kitajske mornarice in nacionalistična torpedovka.

— O —

OAK RIDGE — Nad 700 rudarjev je začelo stavkati v atomskem mestu Oak Ridge, da podpre pogajanja, ki potekajo med sindikatom gradbenih delavcev in komisijo za atomsko energijo. Ti delavci so zaposleni pri gradnji novih tovarn za proizvodnjo radioaktivnega urana, ki je potreben pri izdelovanju atomskega orožja.

— O —

MANILLA — 2000 ujetnikov je zbežalo iz vladnega zapora Munthimlupa. Partizansko gibanje v vsej tej pokrajini narašča. Telefonska zveza je bila na več mestih prekinjena.

— O —

PARIZ — 1.500 francoskih mladincev je doslej zaprosilo da bi smeli na prostovoljno delo v Jugoslavijo. To so mladi socialisti in komunisti, ki hočejo spoznati resnico in pomagati jugoslovanski mladini pri njenem ostvarjalnem delu.

— O —

NEW YORK — Jugoslovanski izseljenci, ki prebivajo v dolini Sv. Klare, so priredili sprejem na čast novoimenovanemu jugoslovanskemu konzulu v San Francisku, Ivančeviču. Novi konzul je imel ob sprejemu krajši govor.

— O —

TOKIO — Vrhovni poveljnik britanskih čet na daljnjem vzhodu, general Robertson, je izjavil, da bo evakuacija britanskih imperialnih okupacijskih čet iz Japonske končana v šestih mesecih.

— O —

LONDON — Britanski minister za gorivo, Baker, je izjavil v spodnji zbornici, da je vlada sklenila ukiniti racionalizacijo bencina, ki je veljala v Veliki Britaniji zaradi vojne vse od leta 1940.

— O —

PARIZ — Predsednico Zveze francoskih žena in članico mednarodne demokratične zveze žena Bugenio Cotton-ovo so obsodili češ, da demoralizira vojsko in državo.

— O —

BERLIN — Preteklo soboto je bila v vzhodnem sektorju Berlina manifestacija svobodne nemške mladine. Zbralo se je okoli 400.000 mladincev. Francoske, britanske in ameriške garnizije so v pripravnem stanju.

— O —

HAIFA — V državi Izrael je obsežen val vročine povzročil že šte[illegible] vilne požare. V višavju Galileje [illegible] ogenj uničil že več gozdov in ži[illegible] polja. Škoda je znatna.

— O —

PARIZ — Na nedavni konfere[illegible] v Parizu se je 38 vietnamskih m[illegible] dincev odločilo, da odpotuje na p[illegible] stovoljno delo v Jugoslavijo. 30 [illegible] njih je delavskega porekla, drugi [illegible] intelektualci.

ZA VSAKOGAR NEKAJ

SLOVENCI IN PRIMORJE

(Nadaljevanje)

Ti dve mogočni žarišči trgovine in obrti nista hoteli imeti poleg sebe še kakega tekmeca in malo kraško mestece se jima je moralo umakniti. Napredek Trsta so ovirale posebno Benetke. Vsako drugo mesto so smatrale ali za svojega zavezника, ali za sovražnika, svobodnega razvoja tekmecev niso dopuščale. Tako je bilo torej tudi s Trstom. Benetke so Trst s skrajno rafinirano diplomacijo počasi odstranjevale iz zunanje trgovine in politike, pri čemer je bilo njih velik pripomoček tudi Koper, preko katerega so forsirale trgovino s Kranjsko in ostalim zaledjem.

Ko je tržaoka občina uvidela svoj položaj, se je leta 1382. sklenila priključiti Habsburžanom, katerih ozemlje jih je že tedaj obdajalo z vseh strani, noter do Dunaja. Ugodne posledice so se kmalu pokazale, kajti Trst je začel oživljati svojo trgovino in navezal precej tesne stike z Kranjsko. Višek svoje povezave s Kranjsko je Trst dosegel v dveh sunkih: in sicer leta 1719, ko je Trst postal svobodna luka in v drugi polovici XIX. stoletja in v začetku XX. stoletja, ko se železniška zveza Trsta z zaledjem raztegne do Sudetov in Karpatov in postane Trst najvažnejša točka pomorske trgovine te velike države. Iz tega vidimo, da Trst skoraj 550 let, to je od leta 1382. pa do 1918., ni imel prav popolnoma nikakih zvez z Italijo.

Ni bila šele Avstrija tista, ki naj bi pospeševala dohod Slovencev k morju in pospeševala njihovo naseljevanje prav v samem Trstu. Slovani so že okoli leta 600 dosegli skrajne točke Krasa in se od tam začeli pomikati proti morju in v okolici samega Trsta ustanavljati svoja naselja in vasi, ki so se pozneje, ko je Trst narastel združila v mesto samo. Statistike najnovejšega datuma nam pokažejo, da je bila v XIX. stoletju vsa okolica Trsta, kot deloma tudi Trst, sam popolnoma slovenska.

Zgodovinske listine iz 12., 13., in 14. stoletja da so bili Slovenci v Trstu važen gospodarski faktor. Najdemo jih tudi na zelo odgovornih mestih. Z jačanjem avstrijskega cesarstva, je dotok prebivalstva iz zaledja močno narastel. Cvetoča trgovina privlačuje seveda tudi Italijane. In začenja poitaljančevanje. K temu je mnogo doprinesla politika same Avstrije, ki se je v Trstu vselej opirala zlasti na bogate italjanske trgovce in tudi dejstvo, da je Slovence tudi v notranjosti države na vse načine ovirala v njihovem gospodarskem in kulturnem razvoju.

Tako smo videli kako so naši predniki z kraških vrhov zagledali v VI. stoletju morje, z Goriških brd pa Furlansko nižino. Oni so se tam ustavili in na obronkih Krasa in po brdih postavili svoje koče in naselja Nato pa so se pomikali vedno bližje k morju in v Furlansko nižino. Priborili so si to zemljo najprej z orožjem, nato pa z znojem in imajo zato do nje vso pravico, ki jim od takrat pa do današnjega dne skozi vsa stoletja gre in jim bo šla, dokler se bo na Soči, in na morju glasila slovenska beseda.

(Konec)

Žepni radijski sprejemniki

Vse kaže, da ni več daleč čas, ko bomo nosili v žepu radijske aparate, ki ne bodo večji od škatlic za vžigalice. To je še samo vprašanje nekaj let. Za sedaj so izdelale tovarne v SZ prvo serijo 900 radijskih aparatov »Komsomolac«, ki so ravno tako veliki, da jih lahko vtakneš v žep.

Hidrocentrala na morju

Izkoriščanje bibavice na reki Revern v Angliji raziskujejo že vrsto let. Izdelani novi načrt predvideva 32 vodnih turbin z generatorji po 25 MW namesto prejšnjih 72 enot po 12 MW, dva turbinska jeza, dolga po 700 m, bosta imela vsak po 16 turbinskih agregatov. Glavno strugo zapira nasip, ob levi obali pa je nad 2000 metrov dolg jez z zapornicami. Zapornice so ob času plime — med naraščanjem vodne gladine — odprte ter jih zaprejo, ko, doseže plima najvišjo višino. Nato se znižuje vodna gladina pod zapornicami in turbine začnejo delovati.

Zemlja postaja toplejša

Vremenoslovci so odkrili v osrčju prostranih zaledenelih področij ob Južnem tečaju obširne predele, ki niso bili prekriti ne z ledom, niti s snegom. Lani se je osnovala skupina norveških, švedskih in angleških učenjakov, da potuje k Južnemu tečaju in preučuje ta pojav.

Vendar so opazili klimatske spremembe tudi na Groenlandiji in Islandu, južna meja Sahare pa se pomika vsako leto en kilometer proti jugu. Nekateri znanstveniki pravijo, da se na vsem svetu klima polagoma zboljšuje.

Za naše pionirje

Bili smo v Skocjanski jami

Dijaki slovenske gimnazije iz Kopra smo bili na izletu v Skocjanskih jamah. Ogledovali smo si po Krasu, kako so nastali kraški pojavi, vrtače in podobno.

V Divačo smo prišli, se malo odpočili ter šli nato peš do Skocjanskih jam. Ogledali smo si pokrajino. Prišli smo na neki rob, kjer smo se prav prestrašili. Pred nami so zazijale Skocjanske jame. Bili smo približno 115 m visoko. V dolini smo videli reko s šumečimi slapi, ki je izvirala izpod skal, deroča se je valila po soteski in se zopet skrila pod skale. Nekateri so se celo tako prestrašili, da niso hoteli iti v jame. Šli smo v vas Matavun. Jamo smo ogledovali približno dve uri in pol. Voditelji so nam povedali, kako je nastala in kdo je prvi prišel vanjo. Vsi smo pazljivo poslušali, kajti za nas je bilo to zelo zanimivo. Vse nas je zanimalo, najbolj pa, ko smo prišli v prazgodovinsko jamo, kjer so nam povedali, da so tu nekoč pred davnimi tisočletji živeli človeški predniki.

Šli smo naprej ter vedno pazljivo opazovali. Prišli smo v Tiho jamo, ki se zato tako imenuje, ker ni čuti več šumeče reke. Tu je bilo največ kapnikov.

Nismo se mogli načuditi krasotam Skocjanskih jam. Skocjanske jame pravimo, ker niso bile vse naenkrat odkrite, marveč postopoma en del prej, drugi pozneje, zato pravijo, da jih je več.

Skocjanska jama je ena najlepših v Jugoslaviji. Samo to je še zaenkrat neugodno, ker nima električne razsvetljave.

Jugoslavija je zelo lepa država na površini in pod zemljo. Krasne so njene planine, ravna žitna polja, lepa je jadranska obala in nepopisne podzemske krasote, med katere spadajo tudi Skocjanske jame. Iz vseh držav hodijo izletniki v Jugoslavijo.

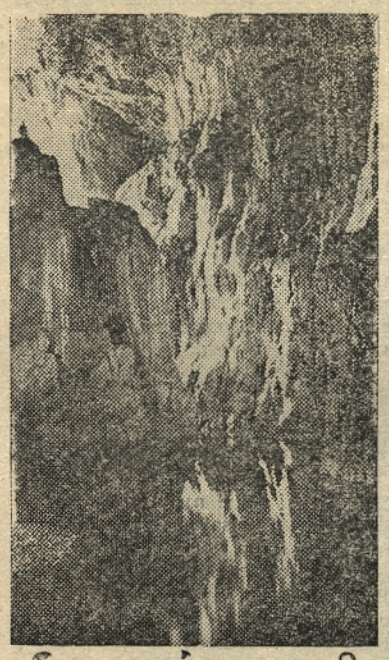

SKOCJANSKA JAMA

Kdo ugane

1. Prebito —
zvito:
konj na meni,
jaz na konju.
2. Hlapec ves dan vodo tepe,
gospodarju polni žepe.
3. V zlati skrinji mlin droban,
teče, teče noč in dan.
4. Na strehi poseda
pa v kuhinjo gleda.

(O. Župančič)

Mladim šahistom

Mnogokaj lepega in koristnega vam je prinesla zlata svoboda, med vsem tem je gotovo tudi šahovska igra nekaj novega, o čemer prej nikdar niste čuli. Pravico do te lepe igre so si lastili najvišji in najbogatejši sloji, ki niso niti želeli, da bi si ob njej bistrili razum tudi delovni ljudje. Nasprotno, ti naj bi ostali zaostali in nevedni, ker je take lažje izkoriščati. Danes je ni več šole, kjer bi ne poznali šahovske igre. Na nekaterih šolah jo že prav pridno igrajo. In tako je prav! Proč karte in vse druge manjvredne igre, ob šahu naj se bistri razum našega delovnega človeka in s tem naj pričnejo že naši najmlajši. Ne samo razum, tudi voljo boste krepili ob tej igri, postali boste borbeni, odločni, da dosežete zastavljene si cilje. Nikdar pa ne sme preiti ta borbenost v nestrpnost in vihravost, še manj pa v grobost in neolikanost, tudi če soigralec kaj pogreši. Krotite si živce, ohranite mirno kri. Pravega tovarištva se boste navzeli, če boste pravilno gojili šah in to bo morda še največja korist, ki vam jo bo nudila ta igra. Brez nevoščljivosti in zavisti priznati tovarišu njegove sposobnosti, to je ona plemenitost značaja, ki je najvišja odlika vsakega pionirja.

Morda še ne veste, da je bil pred tedni v Kopru prvi pionirski šahovski turnir, ki pa ni prinesel prave odločitve. Trije so izšli iz njega z enakim številom točk. Pa tudi zastopanih je bilo le nekaj šol. Zato bo morda še pred koncem šolskega leta okrožni prvenstveni turnir, na katerega bodo povabljeni vsi najboljši pionirji-šahisti. V ta namen odigrajte takoj turnir za prvenstvo na domači šoli, nato pa za sektorsko prvenstvo. Tovariši učitelji že vedo, pod kateri sektor spada vaša šola. Sektorski prvaki, najboljši v sektorju, se bodo pokusili med seboj, kdo si bo priborij okrožno prvenstvo. Iz našega naroda je izšlo že lepo število svetovnoznanih šahistov. Morda bo tudi naša Istra počasi prispevala k slovenski šahovski slavi s kakim mojstrom ali celo velemojstrom. Na vas, pionirji je, da se poprimete šaha z vso ljubeznijo in uresničite nade, ki jih stavi v vas vaš šolski nadzornik.

A. B.

Ste že slišali pionirji...

Če bi vso vodo, ki pade v enem letu po vsem svetu, zbrali in jo zlili naenkrat na Evropo, bi stala 51 metrov visoko. Če pa bi jo zlili samo na Jugoslavijo, bi jo vso prekrila tako visoko, da bi le najvišje gore gledale kot samotni, majhni otočki iz vode.

... da ni zlato najdražja snov na svetu. Najdražja snov je r a d i j. Radij uporabljajo kot zdravilo proti raku in drugim boleznim. Samo en gram radia stane več kot 4 milijone dinarjev. Radij je zato tako drag, ker je te snovi na svetu zelo malo in jo pridobivajo po velikem in dolgotrajnem trudu. Pridobivajo ga iz laporja. Za en gram radija morajo očistiti nad 60 vagonov takega laporja. Iz teh vagonov dobijo potem šele en vagon radijeve rude. To rudo morajo potem še predelovati, da dobijo iz nje vsaj en gram radija... Na vsem svetu je te najdražje snovi komaj nekaj dekagramov.

... da traja najdaljši dan na svetu kar tri mesece in pol! To je v mestu Reykjavik na Islandskem, visoko gori na severu. Na Norveškem, v mestu Bardo, pa traja dan en mesec: od 21. maja do 22. junija. V švedskem obmejnem mestu Torenau traja najdaljši dan 21 ur in pol, a najkrajši samo 2 in pol ure.

Bajka o sovjetski pomoči za vstajo v Jugoslaviji

(Nadaljevanje)

mogoče. Hkrati pa so nam svetovali, naj se obrnemo do jugoslovanske vlade v Londonu in zahtevamo pomoč od nje, čeprav smo Moskvi dan za dnem pošiljali besedila zaplenjenih četniških dokumentov, ki so dokazovali sodelovanje Draže Mihajloviča z okupatorji.

Med tem, ko mi nismo mogli dobiti pomoči od Sovjetske zveze so Angleži četnikom v naši bližini na dveh krajih metali orožje. Tako je lahko tovariš Tito 13. maja brzojavil v Moskvo.

Angleška letala so vrgla našim sovražnikom četnikom na dveh krajih, pri vasi Stavalj in Stitovica blizu Bijeloga polja, 37 mitraljezov, 4 poljske topove, mnogo municije, sanitetnih potrebščin in zlata. Ta material ni prišel v roke četnikom, marveč muslimanom, ki so material izročili okupatorju.

24. maja 1942. je tovariš Tito sporočil v Moskvo:

Od 20. maja šem na črnogorskem sektorju fronte. Položaj je tu kritičen... Naše partizanske bataljone so neprestane borbe popolnoma izčrpale, razen tega pa nimamo več municije. Večino bataljonov moramo spraviti iz Črne gore, da ne bomo uničeni.

Vse ljudstvo preklinja jugoslovansko vlado v Londonu, ki preko Draže Mihajloviča podpira okupatorja. Borci in ljudstvo me od vseh strani vprašujejo: »Zakaj nam Sovjetska zveza ne pošlje pomoči? Da bi nam poslala vsaj municijo in avtomatsko orožje«! Naši partizani se bore z nepopisnim herojstvom. Primer: Borci in komandirji Lovčenskega bataljona so mi dali sporočiti: »Povejte tovarišu Titu, da bomo obvarovali dva tovariša, ki bi prišla, čeprav bi vsi padli!« Vprašanje pomoči je za nas zelo pereče. V imenu Vrhovnega štaba prosim, da sporočite Vrhovni komandi Rdeče armade našo prošnjo naj nam pomaga. Sovražnik dela zadnje napore, da bi nas uničil. Življenje stotisočev je v nevarnosti. Vemo, da je to nemogoče, in nadaljujemo borbo ne glede na vse žrtve.

Mar v Londonu ni mogoče ničesar storiti proti takšni izdajalski politiki jugoslovanske vlade?

Kakšen je bil naš položaj v Črni gori in Hercegovini med Tretjo ofenzivo v maju 1942 in kako zelo nam je bilo potrebno orožje, dokazuje tudi tale brzojavka, ki jo je poslal tovariš Tito v Moskvo 30. maja.

28. maja je polk divizije Pusteria napadel naše partizanske enote v smeri Meljaka in Sandžaka. Italijane smo odbili z velikimi izgubami in jih pognali nazaj v mesto Plevlje. V teh bitkah je padlo okrog 60 Italijanov in 25 četnikov. Kakor v Črni gori, si italijanska komanda na vse načine prizadeva, da bi izročila oblast četnikom in pri tem nasilno mobilizirala kmete za četnike. Četniki zdaj vedno prodirajo pred Italijani in so mnogo nevarnejši od Italijanov, ker poznajo sleherno stezico in nas napadajo od vseh strani.

V Črni gori bijemo strahovite bitke s četniki Stanišče Mihajloviča in z Italijani. Četniki prodirajo pred Italijani in imajo mnogo avtomatskega orožja. Italijani pa gredo za njimi z artilerijo in bombardirajo iz zraka. Zdaj se bije boj pri Kolašinu in Grahovu. Žabljak smo zapustili. V Črni gori imamo velike izgube. Okrog 600 ranjencev smo evakuirali v Pivo. Izdajstvu četnikov je treba pripisati, da Italijani v Črni gori nimajo velikih izgub, ki stražijo njihova vojna taborišča četniki.

Londonska radijska postaja često govori v jugoslovanskih jezikih o skupni borbi partizanov in četnikov proti okupatorjem. To je gorostasna laž. Vsi četniki v Jugoslaviji, zlasti pa Mihajlovičevi četniki, se bore skupaj z okupatorji proti našim narodno-osvobodilnim enotam.

S svojimi zverinskimi umori in teronjem prekašajo okupatorje. Trdno smo prepričani, da ima tu prste vmes jugoslovanska vlada vLondonu, da ji je to vse znano. Prosimo vas, storite vse, da pride to strašno izdajstvo na dan in da bo zvedel zanj ves svet. Te dni bomo izdali razglas proti četnikom in jugoslovanski vladi v Londonu. Doslej smo molčali, zdaj pa je treba pred ljudstvom razkrinkati to podlo izdajalsko igro. Prosimo, sporočite vaše mnenje.

V Hercegovini se zdaj razpleta in razplamteva prava vstaja ljudstva proti okupatorju. Naša partizanska vojska zadaja tu Italijanom velike izgube, toda italijanski okupatorji napenjajo vse sile in s pomočjo Draže Mihajloviča skušajo italijanske čete prodreti iz Črne gore v Hercegovino, da bi to vstajo v krvi zadušile. Mi se borimo, nimamo zdravil, braniti moramo ozemlje, na katerem so naše bolnišnice.

Londonska propaganda vara svet z lažnimi poročili. Iz Londona podpirajo sovražnike narodno-osvobodilne borbe v Jugoslaviji. Ne glede na to pa je morala naših enot in ljudstva na višku. Ljudstvo veruje v zmago sovjetske zveze in v našo zmago.

(Nadaljevanje sledi)

»ISTRSKI TEDNIK« NAŠEMU KMETU

Osnovna naloga naših zadrug - obdelati vso zemljo

Vedno večja zaposlenost delovne sile v obrti, industriji, gradnjah kakor tudi v novi socialistični trgovini in pri raznih ustanovah, je povlekla veliko večino mladine v mesta in skoro izpraznila vasi. Poleg tega je zapustilo vasi mnogo ukaželjne mladine, ki danes polni naše šole in razne tečaje.

Ta ukaželjnost prihaja iz naravnega nagona, da se nadomesti to, kar nam je vzel fašizem v 25 letni dobi vladanja pri nas. Poleg tega je pa tudi tu Ljudsa oblast, ki nudi mladini vse možnosti za njen razvoj.

Radi odhajanja mladine v mesta so tu pa tam po vaseh nastale raze neobdelane zemlje in bi se te raze še večale, da niso zadruge s svojim hitrim posredovanjem posegle vmes ter začele to zemljo same obdelovati v obliki svojih kmetijskih gospodarstev, tam pa, kjer obstajajo zadruge višjega tipa, so pa to zemljo prevzele kmečke delovne zadruge v sklop svojih gospodarstev.

Kljub temu pa so ostala še tu pa tam neobdelana zemljišča in to radi zanikrnosti raznih kmečkih zadrug nižjega tipa, ki se branijo ustanoviti lastno kmetijsko gospodarstvo z izgovorom, da nima kdo obdelovati zemlje.

Ponekod bo to tudi odgovarjalo resnici, da v domačem kraju ni razpoložljive delovne sile na razpolago, so pa kraji, ki s tako silo še vedno razpolagajo in ki bi to silo tudi dali, da se odpravijo nedostatki pri obdelavi zemlje. Potrebno bi bilo samo malo več iniciative pri upravah zadrug in vse to bi se lahko uredilo.

Neobdelana zemlja pa, ki se javlja v bližini mest, odkar je mnogo mladine odšlo na druga dela, bi pa lahko služila za ustanovitev kmečkih vrtnarskih gospodarstev za razne sindikalne podružnice.

Vsekakor pa bi morala biti prva skrb kmečkih zadrug, da bo vsa zemlja v njihovem področju obdelana. Obdelana zemlja je za nas največji in najsigurnejši vir dohodkov.

V krajih, kjer se gojijo kulture, ki zahtevajo mnogo delovne sile, se lahko te kulture nadomestijo z drugimi, ki ne rabijo toliko obdelave, ali na najvažnejši problem za rešitev vprašanja pomanjkanja delovne sile je problem komasacije razdrobljene kmetijske posesti na ta način, da se bodo pri obdelavi zemlje lahko rabili stroji. Uporaba strojev je uspešna samo na velikih komadih zemlje. Razkosanost zemljišč in struktura terena sta danes največja ovira za uporabo strojev.

Dolžnost kmetijskih zadrug je, da delajejo na tem, da pride do čimvečje komasacije zemljišč in da potem to zemljo preobrazijo tako, da se bodo lahko pri njeni obdelavi uspešno rabili stroji. Zadruge morajo tudi proučevati problem namakanja zemlje, dati na razpolago potrebno delovno silo za napeljavo vode, postavitev vodnih rezervoarjev itd.

Kmečke zadruge morajo postati najvažnejši činitelj v našem narodnem gospodarstvu, to je treba tudi kmečkemu ljudstvu prikazati, posebno pa onim kmetovalcem, ki nimajo dovolj delovne sile, je treba prikazati, da je rešitev problema delovne sile mogoča samo v okviru Kmetijskih zadrug.

Beg z zemlje na druga dela ne bo rešil tudi problema zboljšanje življenjske ravni celokupnega prebivalstva. Zboljšanje življenjske ravni vsega delovnega ljudstva zavisi tudi o obdelavi zemlje.

Radi tega ne sme ostati noben komad zemlje neobdelan, kljub zaposlenosti prebivalstva v drugih panogah.

Krompirjevec ali koloradski hrošč

Danes se bomo seznanili z najhujšim sovražnikom krompirja — krompirjevcem ali koloradskim hroščem. O tem nepridipravu so naši kmetovalci menda že čitali v časopisih. Marsikateri ga je že videl naslikanega na lepakih po vseh vaseh v Sloveniji, vendar je potrebno, da se vsak napreden kmetovalec s tem škodljivcem malo bolj natančno spozna. Pri nas ga na srečo še ni, ali nahaja se že v bližini (Goriški okraj).

Tega škodljivca nam je poslala Amerika. Prva dežela, deležna tega blagoslova, je bila Francija, od koder je prišel v Nemčijo in Nemci so ga vnesli z vsem ostalim gorjem v Slovenijo. Velika nesreča je za deželo, kjer se vgnezdi. Borba proti njemu je zelo težavna. Zatreti ga je mogoče le tedaj, če takoj spočetka nastopimo proti njemu z vsemi razpoložljivimi sredstvi, organizirano in energično.

Koloradski hrošč je 1 cm dolg. Spoznamo ga po njegovi značilni barvi. Krila so svetloumene barve in vsako ima po 5 črnih podolžnih prog. Ovratnik je svetlordeče barve z 11 črnimi lisami. Srednja lisa na ovratniku ima obliko črke V. Spodnji del telesa je rdečkasto rumene barve. V zemlji se nahaja buba, ki je zamazano rdeče barve. Iz bube se izleže ličinka, dolga en in pol centimetra. V začetku je rdeče, pozneje pa svetlorumene barve. Glava je črna in zelo značilni za razpoznavanje ličinke sta dve vrsti črnih bradavičastih peg vzdolž trupla.

RAZVIT KOLORADSKI HROŠČ

Ko samica znese na nadzemnih delih krompirja (krompirjevici) jajčeca, se iz teh izležejo ličinke in začnejo objedati liste in pozneje ostale dele rastline. Enako kot ličinke so požrešni tudi odrasli hrošči. Koloradski hrošč se razmnožuje zelo hitro in škoda, ki jo povzroča, je neprecenljiva. Tam, kjer se pojavi, je potrebno takojšnje energično zatiranje. Zatiramo ga z večkratnim škropljenjem z arzenikovimi pripravki, zemljo razkužujemo z ogljikovim žveplecem, mobiliziramo brigade, ki tudi kar z rokami uničujejo škodljivca. Takoj čim se hrošč pojavi v nekem kraju, je treba takoj zabraniti izvoz krompirja iz kraja in okraja.

Če vzamemo v poštev, da je pri nas krompir, lahko rečemo, ena od najbolj važnih poljedelskih kultur in da bi s prepovedjo izvoza naše gospodarstvo utrpelo ogromno škodo, si lahko mislimo, kakšnega pomena je najstrožja kontrola in pregledi krompirjevih nasadov teden za tednom in dan za dnem. Dolžnost vsakega posameznega kmeta in kmečkih delovnih zadrug je, da budno pazijo na tega škodljivca. Takoj, čim bi kdo opazil hrošča, naj takoj prijavi KLO-u, kateri bo s sodelovanjem okraj. kmetijskega odseka in z vsemi masovnimi organizacijami podvzel akcijo, da se žarišča škodljivca takoj uniči.

Dr. J.

Uničujmo oljčno mušico največjega škodljivca oljčnih nasadov

Pred nekaj leti je oljčna mušica napadla oljčne nasade in uničila nad polovico, včasih pa tudi do 90 odst. pridelka. Letos zopet obstoja nevarnost, da se pojavi ta največji škodljivec oljčnih nasadov. Zato je dolžnost vsakega kmetovalca in zadružnika, ki poseduje oljčne nasade, da se temeljito seznani z njenim razvojem, ker le tako bo borba proti temu sovražniku uspešna.

Oljčna mušica je 4 do 5 mm velika muha, telo ima kostanjevo rumenkaste barve, krila ima križasto prozorna, rumenkaste barve. Na robu kril ima značilno temno pego. Samica je nekoliko večja od samca in ima tudi večji zadek. Oplojena samica polaga koncem junija jajčeca na mlade oljčne plodove. S pomočjo nekakšnega bodala, ki ga ima na zadku, napravi najprej malo luknjico (jamico) kamor položi nato jajčeca. Na vsaki plod odloži eno jajčece. Pri enkratnem odlaganju odloži ena samica po 150 do 200 jajčec, to se pravi, da uniči do 200 plodov. *Oljčna mušica pa ima tri zarode.* Iz tega je razvidno da ima ena sama mušica na leto 2 milijona potomcev, ali en milijon samic, ki nadalje ugonabljajo oljčni pridelek. Če pustimo, da se neovirano razvija, vidimo, kakšno ogromno škodo nam povzroči.

Iz jačeca se v 8 do 12 dneh izvali mala ličinka (črviček), ki se takoj zavrta v notranjost ploda in se hrani z njegovim mesnatim delom in ga tako uničuje.

Ličinka je bele barve in nima nog ne glave. Napadeni plodovi zaostanejo v rasti in začnejo gniti, v suhem vremenu pa sušiti se. Ko ličinka doraste, zleti iz ploda na dan in se spravi v kakšno skrivališče, ali pa se spusti na zemljo in se tam zabubi.

V juliju se pojavi drugi rod (generacija), v avgustu in prvi polovici septembra pa tretji. Pri vsaki generaciji je škoda večja, ker je plodov manj in mušic več, če jih ne uničimo že pri prvem zarodu.

Njen razvoj je odvisen tudi od vremenskih prilik ter se v vročih poletnih mesecih pojavlja hitreje, to se pravi, da je njena preobrazba hitra in močnejša, proti jeseni, ko je hladnejše, pa bolj počasna. Omenili smo, da se škodljivec pojavlja prvič v juniju, drugič v juliju in tretjič se pojavi koncem avgusta ali v začetku septembra. Ker je njegov razvoj odvisen od vremena, ne moremo postaviti koledarskih rokov za zatiranje, odnosno škropljenje, temveč moramo opazovati njen razvoj in po razvoju izvajati akcijo proti oljčni mušici.

Navodila za uničevanje oljčne mušice

Znano je, da se oljčna mušica prej in po odlaganju jajčk hrani s sladkim sokom na oljčnih drevesih in jo tudi često najdemo na smokvinih drevesih, ali pa z nektarjem nekaterih rastlin. Zato je najuspešnejši način zatiranja tega škodljivca, da mu nudimo sladkega soka, katerega pa zastrupimo in tako zastrupimo tudi njega. S tem, da jim nudimo sladkega soka, jih privabimo k našemu načrtnemu delu.

Zastrupljeno vabo se pripravi na sledeči način: v 80-litrih vode raztopimo 10 kg sladkorne melase, katero dobite v vsaki Kmetnaprozi. V posebni posodici, v par litrih vode pa raztopimo 300 g natrijevega ali 350 g kalijevega ali apnenega arsenata. Poslednjega lahko vzamemo do 400 g. S tako pripravljenim škropivom škropimo oljčne nasade. Poškropiti moramo vse liste in plodove.

Drugi način zatiranja je, da zastrupljeno sladkorno melaso postavljamo v male posode, v lonce. Na vsakih 40 do 45 dreves pride ena posoda. Privežemo jo ali obesimo po drevesih. Ker tekočina izhlapeva, jo moramo vsak teden dolivati, da je je vedno dovolj v posodi. Ker oljčna mušica ljubi sladko tekočino, se začne z njo hraniti in jo tako zastrupimo. Posode nastavljamo po drevesih v polovici junija predvsem radi tega, da ugotovimo pravi čas škropljenja. Te posode moramo dnevno opazovati in kakor hitro opazimo, da se je oljčna mušica pojavila v večji meri, moramo takoj začeti s škropljenjem, da jo prej uničimo, predno začne odlagati jajčeca na mlade plodove. Ta poizkus moramo napraviti zato, da točno ugotovimo, kdaj se je pojavil škodljivec, ker kakor smo prej rekli, ne moremo razvoja ugotavljati koledarsko, temveč na podlagi opazovanja, ker je odvisen od vremena in klime.

Akcija proti oljčni mušici bo uspešna le tedaj, če bomo škropljenje proti njej izvedli v najširšem obsegu. Zato naj vsak posestnik oljčnih nasadov skrbno zasleduje pojav tega škodljivca. Predvsem pa so to dolžni KLO in kmetijski referenti. Čim se pa oljčna mušica pjoavi v kakem kraju, je treba mobilizirati vse sile in poškropiti vse nasade oljk. Pri tej velevažni akciji morajo z največjo aktivnostjo sodelovati vse masovne organizacije, to se pravi vse ljudstvo. V to svrho naj KLO takoj seznanijo s to akcijo vse masovne organizacije na svojem področju, te pa morajo, če se škodljivec pojavi, voditi njegovo zatiranje.

Nekaj o vzgoji koruze

Koruza zavzema prvo mesto med našimi kulturami. Pride takoj za žitaricami na vrsto po obsegu setvene površine. Večkrat primanjka kruha v hiši ali polente ne sme rastlini v poletnem času. V zimskem času globoko preorana zemlja postane spomladi ob času setve ramanjkati. Z druge strani je koruza teri nameravamo pozneje sejati koruzo, globoko preorjemo, in pognojimo s hlevskim gnojem. Tako pripravljeno zemljišče vpije večjo količino vlage, ki ostane na razpolago posebno za prašiče.

Koruza spada med okopavine. Pride na vrsto v plodoredu v novo zemljo (preorani travnik ali deteljišče). Kmetje mislijo, da so dobri zelo važna hrana za našo živino, poučeni o vzgoji te kulturne rastline, to pa v celoti ne drži. Delajo napake in ravno zaradi teh je hektarski donos zelo nizek. Res se večkrat koruza ne obnese, ker jo stisne suša, ali s pravilno pripravo zemljišča, gnojenjem in z izboro pravega semena se da dvigniti pridelek ne da bi vložili v pridelovanje več napora ali denarnih sredstev. Ne bo zato odveč, če podamo nekaj nasvetov kmetovalcem o vzgoji te naše druge »kruharice«.

PRIPRAVA ZEMLJE: Koruza spada med tiste rastline, ki v času svojega razvoja uporabijo velike količine vlage. Razvija se pa ravno v času, ko pri nas primanjkuje vode. Zaradi tega moramo skrbeti, da že poprej pred setvijo v jeseni ali vsaj v zimskem času zemljo, na kahla in zato jo je treba pred setvijo le plitvo preorati. Omenili smo, da moramo gnojiti koruzo s hlevskim gnojem (če ga imamo) ob času globokega oranja torej v jeseni ali pozimi. Od umetnih gnojil pridejo v poštev pri koruzi gnojila, ki vsebujejo tri glavne hranilne snovi: dušik, fosforno kislino in kalij. Na 1 ha uporabimo 3 do 4 q superfosfata. 1 q kalijeve soli in 1 do 1,5 q nitratov ali apnenega dušika (kalcijev cianamid). V Istrskem okrožju uporabljamo zvelikim uspehom kombinirano umetno gnojilo »Nitrofoskal« ki vsebuje vse tri omenjene hranilne snovi. Tega gnojila uporabimo 2 do 3 q na ha.

SEME IN SETEV: V našem časopisju je bilo govora, kako in kdaj moramo obirati seme koruze. Tukaj marsikateri kmet nemalo greši. Na seme moramo misliti že v času razvoja rastline. Že na njivi moramo odločiti, katere koruzne klase bomo uporabili za setev. Odbiramo vedno le pravilno razvite klase in nizko nastavljene. Ko smo enkrat odbrali dovoljno količino klasov in jih dobro posušili, odberemo za seme samo zrnje iz sredine klasa. Zrnja, ki se razvije pri koncih, ne smemo uporabiti za setev. Pri nas se največ sejejo sorte »Konjskega zoba« in Agoštnika. Po pšenici pa še sejemo »Cinkvantin«. V naprednih deželah pa vse več uporabljajo križane sorte (heterozna koruza).

Ponekod je še navada, da se koruza seje na roko. Ta način setve pa popolnoma odsvetujemo. Sejati je treba v vrste. Razdalja med vrstami ne sme biti manjša od 60 cm za nizke, in 80 cm za visoke sorte. Večkrat sejemo iz previdnosti (napačno!) preveč globoko. Zadostuje, da pride seme 3 največ 6 cm v globino. Na ha uporabimo pri nas približno 40 kg semena.

KULTURNA DELA PRI KORUZI PO SAJENJU: Velike važnosti so opravila po setvi in v času razvoja rastline. Čim rastline poženejo in se dobro ukoreninijo, jih moramo razredčiti. Ne puščajmo preveč sadik na njivi. Prvič moramo njivo opleti in okopati čim rastline poženejo 3 do 4 liste.

15 do 20 dni po okopavanju koruzo osipamo. Tukaj zelo greši marsikateri naš kmet s tem, da koruzo osipava previsoko. Vemo, da se koruza osipava v sušnih poletnih mesecih, ko zemlji primanjkuje vlage. Če v tem za koruzo tako kritičnem času zemljo pregloboko škopljemo, pospešimo izhlapevanje dragocene vlage. Za naše ozemlje, kjer so rastline v poletnem času podvržene škodljivemu vplivu suše, naj velja pravilo: Rastline moramo v času njihovega razvoja čimvečkrat opleti in okopati - osipati pa plitvo ali sploh ne.

Dr. J.

Sejmo cvetačo

V letošnjem planu smo si zadali nalogo, da bomo v poletnem času sadili dosti več površine s cvetačo, kot lansko leto. Cvetača je znana povrtnina. Zahtevajo jo vedno bolj notranja in zunanja tržišča.

Ne smemo je sejati pregosto, kot je naša navada. Pregosto sejano seme nam da slabotne, rekel bi rahitične sadike.

Cvetačo sejemo na gredice v vrste, oddaljene 10 cm. Po setvi seme pokrijemo s tanko plastjo fine zemlje ter potlačimo z desko. V poletni vročini potrebujejo vse rastline velike količine vlage in zato je umevno, da moramo pridno zalivati gredice, kjer vzgajamo bilo katere poletne sadike ter jih v sončni pripeki pokriti z zastori. Gredice moramo tudi pridno pleti, da se ne razbohotijo nadležni pleveli.

Ko sadike razvijejo štiri liste, gredico zalijemo ni jih nato izrujemo in presadimo na stalno mesto.

Kaj doživi dopisnik
če se spremeni v dobrega švejka

Zamera gor, zamera dol, ti govori vedno naravnost, brez ovinkov in resnico, me je vedno učil moj pokojni oče, katerega sem veliko prezgodaj izgubil, ker bi me bil sicer še veliko naučil za življenje.

Teh besed sem se spomnil, ko smo dopisniki dobili navodilo... naj bomo vztrajni in pridni obiskovalci terena in tovarn. To smo sprejeli z navdušenjem in veseljem.

Toda???

Stovarišem Gildom sva jo v nedeljo mahnila v najbolj oddaljeno vas Osp. Lahko bi bila to nedeljo uporabila za odpočitek, ker v okrožju ni bilo nobene večje manifestacije in ker je tudi dopisnik potreben, da si od časa do časa malo razhladi možgane. Čutila pa sva dolžnost in sva jo ubrala kar z njinim — dvonožnim avtom. To pa zato, ker ga zelo ceniva odkar je celo tovariš Ukmar dejal, da je najbolj vztrajen za istrske klance. Altro che Lombretta!

Spotoma sva s tovarišem videla marsikaj zanimivega. Zelo lepe mašine so naju prehitevale. V teh so se vozili tudi taki, ki bi bili lahko šli v Sv. Nikolaj tudi z barko tovariša Pierota.

Spomnil sem se pri tem na dobrega tovariša Znidaršič Vlenčeta iz Sent. Petra na Krasu, ki je vedno ustavil svoj avtomobil na cesti, kadar je videl, da pešačim križem kražem po Pivki, lovim novice in nove ljudi. Spomnil sem se tudi dr. Hlavatyja, ki je prav tako ustavil avto in me skoro zavlekel vanj, ker me noge niso več ubogale... Pri tem sem mislil: škoda, da imamo tako malo takih novih ljudi.

Ko sva se s tovarišem vračala nazaj ,sva doživljala na lepi asfaltirani cesti isto kot zjutraj. Bila sva precej utrujena, pa sva dvigala roke kot mornarji kadar se ladja potaplja in daje v svet znak SOS, kar je za naju pomenilo: rešitve dva opešana in izčrpana novinarja. Mislite, da so naju videli? Kaj še. Bili so zaverovani v lepo družbo...

Dulcis in fundo so rekli Latinci. Za naju pa je bilo — polno grenčobe na dnu, ko sva to ugotavljala. Bila pa sva vseeno zadovoljna, ker sva prinesla s seboj polne torbe novic. To pa je glavno, drugo se bo že kako popravilo. Prav tako sva bila zadovoljna kot istrski osel, kadar pride nazaj iz Kopra s praznimi kanglajmi ves klobasast po zadnjem delu od udarcev z gorjačo, toda se zato ne zmeni. Ve da bo čedaj nekaj ur počival, ker ima gospodar denar v žepu.

Tu se »špeglaj grešna duša« sva si mislila s tovarišem, ko sva ob desetih zvečer kar padla na klop v gostilni na bivši postaji, da malo namaževa motorja, ki sta bila ves dan v delu. Odpravila sva se dalje proti Kopru in mislila, da se — peljeva. Pol litra vina, ki sva ga popila na prazno je delovalo kot najboljše zogonsko sredstvo, in nama vzbujalo polno fantazije. Bila sva prepričana, da naju bodo razglasili za novatorja, če bova to izsajdbo povedala na pravem mestu. Sicer pa bi bilo nujno potrebno, da bi si novinarji res iznašli kako novo prevozno sredstvo, ker drugače ne bo šlo več naprej.

Ni se mogoče tako tolažiti, kot je Ribničan svojega konjička, ko mu je nadel zelena očala in v jaslI položil oblanic. Res da jih je uboga čara žrla, ker je mislila, da je deteljo, toda je potem tudi — crknila.

Midva z dopisnikom pa nikakor nočeva še pod rušo, ker bi rada še pomagala pri gradnji socializma. Prepričana sva, da nama ne bo treba kot starogrškemu modrijanu — opoldne s prižgano svetilko iskati — novih ljudi.

EVIDENCA

Ta je pa dobra! — Ali že veste, da brez evidence ni plana?

Toda stanovanjski komisiji v Kopru se zanjo ne zmenita. Saj ne vesta, koliko stanovanj imata na razpolago. Strankam pa obljubujeta, »pridi jutri, pridi pojutrišnjem, ker sedaj ne vemo, kako je s tistim stanovanjem.«

Fizkultura

Nogometno prvenstvo STO

Z nedeljskimi nogometnimi tekmami se je praktično zaključilo tekmovanje za nogometno prvenstvo STO-ja, kajti izostale so samo še nekatere povračilne tekme. Ocena je zato naslednja:

Prvo moštvo »Arrigoni«, ki ima 46 točk in je tako prvak STO-ja v nogometni sezoni 1950-1951.

Drugo moštvo je »Piran«, ki ima 38 točk. Aurora je treja s 36 točkami. Četrta »Medusa«, 34 točk. Peti »Sv. Ivan«, 29 točk.

Nato sledijo: »Ponzianina« — 26 točk, Umag 22, Bartonigla 21, Novi grad 20, Sv. Ana 18, Montebelo 18, Gorica 16, Nova Gorica 15 in Občine 15.

— o —

Spored tekem za svetovno nogometno prvenstvo

Svetovna nogometna zveza je določila za svetovno prvenstvo v nogometu naslednji spored:

24. junija: Brazilija : Mehika;

25. junija: Urugvaj : Francija, Anglija : Čile, Italija : Svedska, Švica : Jugoslavija in Španija : Združene države Amerike;

28. junija: Brazilija : Švica;

29. junija: Urugvaj : Španija Svedska : Paraguaj, Anglija : Združene države Amerike, Jugoslavija : Mehika in Bolivija : Francija;

1. julija: Brazilija : Jugoslavija;

2. julija: Španija : Anglija, Italija : Paraguaj, Združene države Amerike : Čile, Švica : Mehika in Bolivija : Urugvaj.

— o —

Zagrebški «Milicioner» bo gostoval v Kopru

Zagrebška nogometna enajstorica »Milicionar«, ki tekmuje v drugi ligi jugoslovanskega nogometnega prvenstva, bo igrala 8. junija na stadionu v Kopru proti nogometni reprezentanci jugoslovanske cone STO-ja.

OBJAVE IN SPOREDI

OBJAVA OKROŽNEGA LJUDSKEGA ODBORA

Poverjeništvo za notranje zadeve Istrskega okrožnega ljudskega odbora je na podlagi ukaza Vojne Uprave Jugoslovanske Armade o obvezni prijavi spremembe lastnine in tehničnega stanja motornih vozil izdalo odločbo o »revizije motornih vozil v in izven prometa«. Vsi lastniki motornih vozil so dolžni prijaviti jih komisiji pri odseku za javno varnost poverjeništva za Notranje zadeve. Komisija po poslovala v sledečih dneh: za okraj Koper od 5 do 10. junija tega leta, za Okraj Buje od 12. do 23. junija tega leta.

— o —

OBVESTILO

Pri prestopu iz avtobusa Divača—Koper na avtobus Koper—Piran je tovarišica Kavšek zaradi podobnosti pomotoma zamenjala kovček, ki pa ga je takoj oddala Mestni postaji Narodne Zaščite v Piranu. Osebo, ki ima njen kovček, prosi, da ji prinese na mestno postajo Narodne Zaščite v Piran, kjer bo dvignila svojega.

NASTOPI ORKESTRA SLOVENSKE FILHARMONIJE IZ LJUBLJANE

V soboto 3. junija bo ob 20. uri gostoval Mali orkester Slovenske filharmonije iz Ljublajne v Koprskem gledališču.

V nedeljo 4. junija ob 20. uri pa bo Mali orkester gostoval v vrtu tovarne »Arrigoni« v Izoli.

Izgubljeni predmeti

Izgubila se je prometna knjižica glaseča se na poltovorni auto »Jeep« ev. št. 1192, št. motorja 133207, št. šasija 2 27489.

Knjižico proglašamo za neveljavno. Gorivo, d. d. Koper

— o —

Turk Grazion je izgubil pred enim mesecem od Marjona iz Izole listnico z osebno izkaznico. Tov. Turk je izgubil omenjen v neki mestni ulici Izole.

Poštenega najditelja prosi, da bi osebno izkaznico prinesel ali poslal na uredništvo »Istrskega tednika« v Koper.

— o —

Dne 28. maja je tov. Apolonijo Egidij iz Prad izgubil denarnico, v kateri je bila osebna izkaznica, 50 din in 1000 lir. Prosimo najditelja, da izroči omenjene stvari pri Okrajni notranji Upravi v Kopru.

— o —

Na cesti iz Kopra v Dekani je tov. Stefančič Karla iz Dekanov izgubila osebno izkaznico. Poštenega najditelja prosimo, da izroči osebno izkaznico na Okrajno notranjo upravo v Kopru.

— o —

Bizjak Aldo iz Dekanov je pred nekaj dnevi izgubil svojo osebno izkaznico. On meni, da jo je izgubil v bližini vasi Dekani.

Pošteni najditelj lahko izroči izkaznico pri Okrajni notranji upravi v Kopru.

Nekateri Kortežani so obupani, ker ne morejo več izkoriščati

Po naših vaseh so nekateri kmetje, ki so bili prej vajeni samo nadzorovati in priganjati hlapce in dninarje, ko pa teh danes pri nas ne morejo več dobiti, so prav za prav obupali, tako da jim niti za delo ni nič več mar. Saj je razumljivo, da kdor je nekdaj živel na račun drugih, se ne more danes strinjati z novim življenem, ki zahteva od vsakogar enakopravnost, to se pravi, da kdor ne dela, ne more niti živeti. Seveda to njim ne gre v račun, zato skušajo, da bi nas pri vsakem koraku ovirali. Mesto, da bi nekateri obdelali vsako ped zemlje, jo pustijo neobdelano in neproduktivno. S tem ovirajo vso skupnost in si ob enem sami kopljejo grob.

Naj nikar ne mislita Kortežana Just Hrvatin in njegov brat Poletič, ki sta pustila vso svojo zemljo neobdelano in mesto, da bi jo obdelala, se raje sončita in lenarita po sencah, da jim bo ljudska oblast naklonjena in da bosta prejemala živilske nakaznice, ker ne bo na njuni zemlji nič zrastlo. Ne, ne, tega nikdar. Ljudska oblast se bo držala socialističnega načela: «Kdor ne dela, ne bo imel niti jela!» Tako je danes pri nas in nič drugače.

Prav gotovo, da ostali Kortežani, kakor Hrvatin Franc iz Kort, Hrvatin Jože iz Kort, Grbac Franc iz Čedolj, Kotorle Franc iz Gocana, Kaligarič Ludvik iz Cetar, Bernardi Lazar iz Maline in Brnetič Franc iz Kocine in drugi, ki jih je nad 250, ki kljub temu, da delajo v naši industriji, so dobro obdelali vsako ped zemlje in bodo tako koristili sebi in Ljudski oblasti.

Brata Poletič in Just bosta sama spoznala, ker jih bo življenje prisililo, da sta na napačni poti in, da brez dela se danes ne da živeti.

IZ POPOTNIKOVE TORBE

Oljčna mušica melaša in griža

Slišali smo, da je bil lansko leto tov. referent za sadjarstvo pri kmet. oddelku prav zadovoljen, da so v Vanganelu porabili toliko sladkorne melase (uporablja se razredčena z vodo za škropljenje oljčnih dreves proti škodljivi oljčni mušici).

Niso pa bile prav nič zadovoljne mamice, ko so otroci po melasi (jedli so jo misleč, da je marmelada!) dobili... grižo.

— o —

Izletniki in naše vino

Znano je da se ga vsak izletnik, ki pride na STO, prav dobro »nalece«. To vznemirja nekatere osebe od gospodarskih krogov. Pravijo, da je ena od teh štela kamione izletnikov, ko so odhajali ter pri vsakem odhodu vzdihnila: ...frdamane duše... en hekto vina manj v okrožju.

— o —

UDARI

V ulici Porta Maggiore št. 9 se stanovalec pritožuje, da mu voda sili v hišo. Šel je iz urada na urad, a nihče mu ne pomaga. Ko sreča stanovalec tovariša na cesti, pa mu reče: »No Dušan, če mi že ne moreš pomagati, mi pa vsaj povej, kako naj si sam pomagam.«

Dušan odgovori: »Veš kaj, oni, ki o tem odločajo, spijo na suhem, zato se ne menijo za liste, ki spijo na mokrem. Jaz ti svetujem, da udariš.«

Ker omenjeni tovariš ne more udariti, udriha pa naša torba po MLO Koper in je prepričana, da ga bo bolelo.

V koprskem gledališču predstave

So v Kopru spoštovane, vse predstave obiskane.

Težko pa je noter priti, še teže vstopnico dobiti.

Ko predstave se začnejo, duri Talije se zaprejo.

Vstopa ni več do odmora, le za višje glave je prostora.

— o —

Dvakratni pridelek krompirja v enem letu

Tone: Si slišal Vane, kako naše kmetijstvo napreduje — sadili bomo dvakrat na leto krompir.

Vane: Prav vesela novica, le da ne bo s tem drugim pridelkom v naših menzah prišel dvakrat v enem dnevu na mizo. Po enkrat dnevno nam že ne zmanjka.

— o —

Velika uslužnost nekaterih naših aktivistov

Imeli smo priliko neštetokrat slišati in tudi sami smo na lastni koži izkusili, ko smo šli po deželi s »Popotno torbico«, kako brezsrčno te šofer, posebno luksuznih avtov, pusti na cesti. Na tvoj usmiljenja željni pogled švigne mimo, da še boga zahvališ, da te ni podrl. Večkrat je v avtu le po ena oseba in to »gospodsko bitje« se ne spomni tistih časov, ko je s culico na ramenu klatarilo po cestah. Mogoče je tudi on večkrat dvignil roko in zaklel, če ga avto ni pobral.

Mi bmo v našo »Popotno torbo« vse te slučaje obirali. Prosimo tudi ostale tovariše in tovarišice, da nam navedejo kar številko avta, da bomo kar osebe navajali, ker je čas, da ozdravimo to trdosrčnost in slabo voljo.

Tonić jen Piero šrajajo

TONIĆ: *O, Piero zdravo, ćej si bou trkaj cajta, da se nisma vidla?*

PIERO: *E, zrman muj, duoste be te moral pravet, kuet som pausod huodu jen kej som use vidu na te djite po Jugoslavije.*

TONIĆ: *Ben, pavedi, pavedi kej, da čujemo anka mi druje, ke smo zmiraj dama, kaku je kej pa svete.*

PIERO: *Ja, zrman muj, teško je pavedat, trba da beš sam vidu jen se prepričau, puole be te blo use jasno.*

TONIĆ: *Ma strela buožja, še klevetnike, šrajajo kaj jez znam kaj, pej ti be magu kej povedat almeno uno kar se vidu.*

PIERO: *Alora buomo začjele, kor se bo dalo, samo da me ne buoš rjeku, da som klevetnik. Se bou kašen buot guar na Garenjskem ti Tonić?*

TONIĆ: *Pej ja, da som bou. Anka vojaće som guar služu še pad Staro Avstrijo. Znaš tom, ćej je tista vuoda, mi smuo ji pravle Sava, tam som bou.*

PIERO: *Ja ma una vuoda je velića; na katjerem mestu se bou ti.*

TONIĆ: *Taboti ko sem jez bou guare so unmu mestu pravle Kranjburg. Zdej so lohko gambjale imje, zatu ne znam.*

PIERO: *Ja, ja, zdej pravjo uonde Kranj. Pej te pjaže kej tom.*

TONIĆ: *Oštrigeta, lepu je, ni za reč slabga.*

PIERO: *Ja, ma denes je še lepše, zakaj usi delavce jen operaje so se združle jen niso već sužne pad Nemčijo, kor so ble tabot. Uonde zdej šrajajo usi pa naše jen tiste veliće fabrće so anka naše.*

TONIĆ: *Ma kaku naše?*

PIERO: *Ja, lepu, od unga ke dela jen se žive od svuojih žulu. Jen mi smo anka delavce jen lavoratorje jen je tu anka naše. Kaj ni taku prou?*

TONIĆ: *Se zna, da je prou, samo če je tu res.*

PIERO: *Pej misleš Tonić, da te jimam zanuorca.*

TONIĆ: *Nje, ma taku pravem, nje... Znam, da se paštjen Piero, znam.*

PIERO: *Pej ni samuo tu, Tonić znaš!*

TONIĆ: *Jen kej be muoglo še bet?*

PIERO: *Če be ti vidu une delavce tom pa tistih farćah, kaku te uani delajo, be uele rjeku, zakaj strela se taku matrajo, če dobijo plačo jen žnjo lepu živijo. Ma uoni znajo, karomio, za kuoga delajo.*

TONIĆ: *Pej kaj ne znamo anka mi za kuoga delamo? Kaj ne delamo za socializmo? Pej za kuoga druzega ko ne za tu?*

PIERO: *Se zna jen zatu uoni delajo po normah, ke duoste pomagajo za već šitro napravet socializmo.*

TONIĆ: *Alora je lepu če je taku?*

PIERO: *Pej ja, da je lepu. Uoni pravjo taku: po svuoje muće jen po svuojem dele u dubeš anka plaćilo. Jen tu pameni socializmo, zakaj an lenardo ne muore živet prz delat.*

TONIĆ: *Prou jemaš Piero, anka jez som za tu jen buom za tu anka delal, da bo tu pršlo anka prnes. Ambuot so nekatjere živle prz delat, ani pej smuo muogle delat anka zanjih. Alora če bo pršlo tu buomo usi živle jen usi delale.*

Odredba o vezanih cenah

Si mogoče bral novo urebo o vezanih cenah?

Bral, bral, samo razumem nič.

Kako je to mogoče?

Lepo, tisti, ki jo je sestavil, naj pomisli na to, da jo moramo razumeti tudi mi kmetje. Verjetno je mislil, da to ne pride v poštev pri nas!